

Viimati uuendatud / Last updated: 13.04.2013

12. rakenduslingvistika kevadkonverents
SÕNAD, SÕNAD, SÕNAD:
süsteemis, kasutuses, rakenduses
18.-19. aprill 2013, Tallinn

*** **

TEESID / ABSTRACTS

*** **

EAAL 12th Annual Conference
WORDS, WORDS, WORDS:
Words in the Language System,
in Use and in Applications
April 18-19, 2013, Tallinn, Estonia

12. rakenduslingvistika kevadkonverents 18.-19. aprill 2013

Sisukord

PLENAAR: Baltisaksa keel – mis see oli, ja mis sellest veel alles on jäänud?	6
Reet Bender (Tartu Ülikool)	
PLENAAR: Sõnamoodustus leksika ja süntaksi vahel	7
Reet Kasik (Tartu Ülikool)	
PLENAAR: <i>moosemolk</i>, <i>eevestelk</i>: kvaasisõnadest ja -reduplikatiividest mõistatustes	8
Arvo Krikmann (Kirjandusmuuseum)	
PLENAAR: Grammatiliste sõnade polüseemia ja sõnaliik	9
Ann Veismann (Tartu Ülikool)	
Experiences in making of Estonian-Latvian dictionary	11
Valt Ernštreit (Läti Keeleagentuur)	
Tõhususe tahud sõjanduskeele näitel: ülediferentsimine või tunnetuslik erinevus?	12
Reet Hendrikson (Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused)	
Ühe käänamisalase küsitluse kriitika	13
Heiki-Jaan Kaalep (Tartu Ülikool)	
Tähelepanekuid uute soome laensõnade kasutusest veebisuhtluse näidetel	14
Birute Klaas-Lang, Heinike Heinsoo, Kristiina Praakli (Tartu Ülikool)	
Eesti keele grammatikakategooriatest keeletüpoloogia ja kontrastiivgrammatika aspektist	15
Sirje Kupp-Sazonov (Tartu Ülikool), Irina Külmoja (Tartu Ülikool)	
Teksti järjepidevuse kontroll piiblitõlke näitel	16
Ahti Lohk (Tallinna Tehnikaülikool), Kaarel Allik (Tallinna Tehnikaülikool)	
Kultuuriliselt konnoteeritud sõnade tõlkeprobleemid	17
Terje Loogus (Tartu Ülikool)	
Metafoorsete terminite mallid meditsiiniterminoloogia näitel	18
Margit Maran (Tallinna Ülikool)	
Ilukirjanduskeelest uue pilguga: lingvistiline klasteranalüüs	19
Jekaterina Mištšenko (Tallinna Ülikool), Kais Allkivi (Tallinna Ülikool)	
Verbi käändereksioonide automaatne leidmine tekstikorpusest	21
Siim Orasmaa (Tartu Ülikool)	
Värvinimede esitus kakskeelsetes sõnastikes	22
Kelly Parker (Tallinna Ülikool), Arvi Tavast (Eesti Keele Instituut), Mari Uusküla (Eesti Keele Instituut)	
Antonüümia avaldumine süntagmaatilisel tasandil inimest väljendavate sõnade näitel	23
Liisi Piits (Eesti Keele Instituut)	
Informaatikute formaalvaade Huno Rätsepa doktoriväitekirja lausetele ja sõnadele	24
Tõnu Tamme (Tartu Ülikool), Ottokar Tilk (Tallinna Tehnikaülikool), Leo Võhandu (Tallinna Tehnikaülikool)	

Tähelepanu, liikumisverbid! Liikumissündmuse väljendamisest eesti keeles	25
Piia Taremaa (Tartu Ülikool)	
Adjektiivide polüseemia: korpus ja sõnaraamatus.....	26
Maria Tuulik (Eesti Keele Instituut)	
Kategoriaalse polüseemia väljendusviisid muusikasõnastikes	27
Helena Uleksin (Tartu Ülikool)	
Väikeste sõnade väest	28
Ene Vainik (Eesti Keele Instituut)	
Paarissõnade problemaatika kakskeelses sõnaraamatus	30
Enn Veldi (Tartu Ülikool)	
POSTER: Kehaosade nimetamine eesti keeles	31
Martin Eessalu (Eesti Keele Instituut), Mari Uusküla (Eesti Keele Instituut)	
POSTER: Sagedusloendid.....	32
Riin Kirt (Tartu Ülikool)	
POSTER: Semester Princetoni ülikoolis WordNeti sõnade saatel	33
Ahti Lohk (Tallinna Tehnikaülikool)	
POSTER: Telefonivestluste lõpumärguanded.....	34
Andriela Rääbis (Tartu Ülikool)	
POSTER: Lühendamise ja lühendsõnad.....	35
Silvi Vare (Eesti Keele Instituut)	
L2 TÖÖPAJA: Klassid ja klastrid.....	36
Pille Eslon (Tallinna Ülikool)	
L2 TÖÖPAJA: Lähedaste sugulaskeelte käändevormide tunnetatud sarnasus – sümmeetriline või mitte?	37
Annekatriin Kaivapalu (Tallinna Ülikool), Maisa Martin (Jyväskylä ülikool)	
L2 TÖÖPAJA: Early adjective lexicon and caregiver conversational strategy: A comparative study of Russian and Lithuanian.....	39
Victoria Kazakovskaya (Russian Academy of Sciences), Ingrida Balčiūnienė (Vytautas Magnus University)	
L2 TÖÖPAJA: ESL Learners' Derivational Knowledge: Which Affixes Are They Most Likely to Recognise?.....	40
Dmitri Leontjev (University of Jyväskylä), Ari Huhta (University of Jyväskylä), Riikka Alanen (University of Jyväskylä), Katja Mäntylä (University of Jyväskylä)	
L2 TÖÖPAJA: Soome keele sõnavara ja keeleoskus immigrantidest õpilastel.....	41
Minna Martikainen (Jyväskylä Ülikool / Tampere linn)	
L2 TÖÖPAJA: Üks-mitu suhte mõju teise keele omandamisel.....	43
Kristi Pällin (Tallinna Ülikool)	
L2 TÖÖPAJA: Keeleõppes loimumiskavas	45
Mart Rannut (Tallinna Ülikool)	
L2 TÖÖPAJA: Kohakäänete kasutuse areng ja lähtekeele mõju soome õppijakeeles.....	46
Keaty Siivelt (Tallinna Ülikool), Sanna Mustonen (Jyväskylä ülikool)	

L2 TÖÖPAJA: Soome keele liitsõnastruktuuride produktiivsus ja sõnamoodustuse õpetus	48
Laura Tyysteri (University of Turku)	
L2 TÖÖPAJA: The words in the texts and vocabularies of the Finnish as a second and foreign language textbooks	49
Marjut Vehkanen (CIMO, Finland)	
LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Acquisition of compounds in Estonian and Russian	50
Reili Argus (Tallinn University), Victoria Kazakovskaya (Russian Academy of Sciences)	
LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: The acquisition of morphotactic clusters in Lithuanian	51
Laura Kamandulyte-Merfeldiene (Vytautas Magnus University of Kaunas), Ineta Dabasinskiene (Vytautas Magnus University of Kaunas)	
LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Sissevaade eesti lapse varasesse süntaksisse	52
Airi Kapanen (Tallinna Ülikool)	
LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Phonological awareness of Lithuanian children: case study of non-word repetition test	53
Egle Krivickaitė (University of Kaunas), Ineta Dabasinskiene (University of Kaunas)	
LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Küsimustest eesti hoidjakeeles: nende roll, struktuur ja pragmaatiline funktsioon	54
Helen Kõrgesaar (Tallinna Ülikool)	
LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Kõnearengu ja lugemisõskuse seos	55
Kadi Lukanenok (Tallinna Ülikool, Eesti Lugemisühing)	
LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Acquisition of time adverbs in Estonian	56
Sirli Parm (Tartu University)	
LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA (POSTER): Eesti keele verbide omandamisest	58
Kadri Suurmäe (Tallinna Ülikool)	
LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Eesti lapse sõnavara uurimisest	60
Tiia Tulviste (Tartu Ülikool)	
LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Lapse sõnavara suhtlussituatsioonis	61
Pirko Tõugu (Tartu Ülikool), Tiia Tulviste (Tartu Ülikool)	
LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Early vocabulary development of Estonian children – A longitudinal study	62
Ada Urm, Tiia Tulviste (University of Tartu, Department of Developmental Psychology)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Lexical loans from Estonian language in texts in Russian	63
Inna Adamson (Tallinn University)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Vocative Expressions and Terms of Endearment (an attempt of Russian-English contrastive analysis)	64
Ekaterina Andreeva (St. Petersburg State University)	

12. rakenduslingvistika kevadkonverents 18.-19. aprill 2013

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: What do learning diaries tell about learners of Estonian language? Preliminary analysis	65
Kristiina Bernhardt (Tallinn University)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: A usage-based approach to loan translations: evidence from Turkish in the Netherlands	66
Derya Demircay (Tilburg University)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Switching between Estonian Sign Language and Spoken Estonian in a School Environment.....	67
Kadri Hein (Tallinn University)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Estonian-Latvian bilingual speech	68
Elina Joenurma (Tallinn University)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Foreign Languages in Higher Education in Estonia and Latvia: Regulations and Practices	69
Kertu Kibbermann (University of Latvia / Estonian Institute)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Economic and Non-Economic Considerations in the Process of Developing and Spreading a Regional Language: the Case of Latgalian (Latvia)	70
Sanita Lazdina (Rezekne University College)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: English-Estonian code-copying in Estonian blogs.....	71
Helin Roosileht (Tallinn University)	
SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Heritage Yiddish-speakers and learners of Yiddish from Lithuania: a comparative approach	72
Anna Verschik (Tallinn University)	

PLENAAR: Baltisaksa keel – mis see oli, ja mis sellest veel alles on jäänud?

Reet Bender (Tartu Ülikool)

Ettekandes keskendutakse Eesti ja Läti alal kuni 1939. aastani kõneldud saksa keele – baltisaksa keele sõnavaralisele küljele. Vaadeldakse neid faktoreid, mille koosmõjudes kujunes baltisaksa keele leksika, ning milles seisnesid baltisaksa keele eripära ja tunnused, ning millised vastastikused keele- ja kultuurisuhted toimusid Baltikumis kuni 1939. aastani. Tuuakse näiteid baltisaksa keele ning selle kasutuse kohta sotsiaalsel skaalal (kadasaksa keel).

Samuti tutvustatakse eelmise aastatuhande lõpul enam kui 300 baltisakslase ja baltisaksa taustaga isiku seas läbi viidud identiteedialase küsitluse tulemusi – käsitledes just vastuseid keele-alastele küsimustele ning nõnda selgunud viimaseid nn. *baltitsime*, mis on veel (pool)aktiivses kasutuses.

Kirjandus

- Bender, Reet 2008. Die Deutschbalten und das baltische Deutsch anno 2006. – Humaniora: Germanistica 3. Tartu: Tartu University Press.
- Bender, Reet 2009. Oskar Masing ja Baltisaksa sõnaraamat. – Õpetatud Eesti Seltsi aastaraamat 2008. Tartu.
- Bender, Reet 2010. Einfluss der Studentensprache auf die Alltagssprache. In: Korporationen als prägende gesellschaftliche Organisationen im Baltikum. (= Baltische Seminare 17). (Hg.) Handrack, Hans-Dieter. Lüneburg.
- Bender, Reet 2011. Die Identität der Deutschbalten heutzutage. – Transmission de la mémoire allemande en Europe centrale et orientale depuis 1945. Spuren deutscher Identität in Mittel- und Osteuropa seit 1945. (= Convergences Vol. 61). (Hg.) Peter Lang-Verlag, Bern.
- Kobolt, Erich 1990. Die deutsche Sprache in Estland am Beispiel der Stadt Pernau (= Schriften der Baltischen Historischen Kommission 2). Hg. von Michael Garleff, Paul Kaegbein, Gert von Pistohlkors. Lüneburg.
- Masing, Oskar 1923. Baltisches Deutsch; Aus der Arbeit am Deutschbaltischen Dialektwörterbuch: Gartengewächse. In: Zeitschrift zur Deutschkunde 1923, Jg. 37, Heft 2.
- Masing, Oskar 1924–1926. Deutschbaltische Gemeinschaftsschelten. Gartengewächse. – Mitteilungen aus der Livländischen Geschichte 23. Hg. von der Gesellschaft für Geschichte und Altertumskunde zu Riga. Kymmell, Riga.
- Mühlen, Olav zu 1985. Balti-sakslastest ja nende keelest. Tähelepanekuid vabariigiaegsest Eestist. – Tulimuld 36. Lund.
- Nottbeck, Berend von 1987. 1001 Wort Baltisch. Gesammelt und herausgegeben von Berend von Nottbeck. Köln.
- Ojansuu, Heiki 1906. Über den Einfluss des Estnischen auf das Deutsche der Ostseeprovinzen. – Neuphilologische Mitteilungen. Nr. 5/6, 1906. Helsingfors.
- Sallmann, Carl 1880. Neue Beiträge zur Deutschen Mundart in Estland. Reval.
- Schönfeldt, Alfred 1970. Aussagen und Fragen zur Sprache der deutschen Kinder im Baltikum. In: Jahrbuch des baltischen Deutschtums 1971. Lüneburg.
- Wistinghausen, Walter von 1960. Verwalter Pirk sein Hausboesie: gereimtes Allerlei in estländischem Halbdeutsch. Harro von Hirscheydt, Hannover-Döhren.

PLENAAR: Sõnamoodustus leksika ja süntaksi vahel

Reet Kasik (Tartu Ülikool)

Vaatlen oma ettekandes sõnamoodustuse ja fraasimoodustuse seoseid. Tugevamaid paralleele fraasimoodustuse ja sõnamoodustuse vahel on leitud liitsõna struktuurides. Ettekandes keskendun eeskätt tuletusele, aga eesti keeles moodustavad liitmine ja tuletamine mitmes mõttes kontinuumi, mistõttu arutlen mingil määral ka sünteetiliste liitsõnade teemal.

Erinevad teoreetilised mudelid kasutavad olemuslikult erinevaid lähenemisi sõnastruktuuri ja fraasistruktuuri kõrvutamisel. Klassikalistes struktuurilistes teooriates nähti süntaksit üldiselt kui morfeemide ühendamist, ilma et siin oleks põhimõttelist vahet sõna ja fraasi vahel. Generatiivses grammatikas lähtutakse seisukohast, et komplekssetel sõnadel on sama süntaktiline struktuur kui fraasidel. Põhjakeskne fraasistruktuurigrammatika või leksikaalfunktsionaalne grammatika lähtuvad leksikaalse terviklikkuse põhimõttest, mis ei rakenda süntaktilisi reegleid sõna sisestruktuurile ega hõlma sõnade moodustamist kui grammatilist protsessi.

Ettekande lähtekoht on, et on olemas sõna kategooria, mis erineb ühelt poolt morfeemi, teiselt poolt fraasi kategooriast, isegi kui piirid nende vahel on mõnikord raskesti kirjeldatavad. Paljud sõnastruktuuri omadused on seletatavad leksikaalse terviklikkusega. Leksikaalse terviklikkuse põhimõtet tuleb aktsepteerida ka sõnasüntaktilise lähenemise korral, kuivõrd sõnastruktuuri omadused erinevad fraasisüntaksis toimuvatest protsessidest. Käsitlen sõnamoodustuse ja süntaksi vahekorda kolmest aspektist. Esiteks osutan, kuidas süntaktilised printsiibid peegelduvad sõna sisestruktuuris. Teiseks vaatlen, millise ulatusega võivad süntaktilised struktuurid olla inkorporeeritud sõnadesse. Kolmandaks jälgin, kuidas kompleksse sõna omadused peegelduvad nende süntaktilises käitumises, eriti argumendistruktuuris. Selle taustal võtan kokku, kuidas eri tüüpi süntaksimudelid võimaldavad käsitleda arutluses esiletõusnud kesksemaid asjaolusid.

PLENAAR: *moosemolk*, *eevestelk*: kvaasisõnadest ja -reduplikatiividest mõistatustes

Arvo Krikmann (Kirjandusmuuseum)

Eesti folklooris on sadu mõistatusi, mis sisaldavad nn laaliaid e kvaasisõnu – enamasti taotluslikult heakõlalisi (reduplikatiivseid ja/või alg- ja/või lõppriimilisi), kuid semantiliselt ebamääraseid osiseid. Vahel koosneb pea kogu tekst sellistest krüptilistest elementidest, nt *Moosemolk*, *eevestelk*, *ise kõrr ja röövestõlk* – Siga (EM¹ 1213: MMg).

Laaliapaarikud moodustuvad tihti nn häälikuliselt ajendatud tüvedest, mille tarvituse lms keeltes on silmapaistvalt vaba, liiati raske on näidata selget piiri “normaalsete” deskriptiivide ja puhtalt mõistatusomaste juhuvormide vahel. Nt luua-mõistatustes EM 650 algusega *Kiipab*, *kaapab*... võivad selle (sagedasima) paarikuga samas positsioonis esineda ka u 100 muud varianti: *keepab*, *kaapab* | *kiipab*, *käapab* | *kuupab*, *koopab* | *kip(p)ab*, *kop(p)ab* | *kipub* ja *kapub* | *kiibi(tse)b*, *kaabi(tse)b* | *keebib* ja *kaabib* | *kepleb*, *kaapleb* | *ki(i)psab* (ja) *ka(a)psab* | *kriipsab* ja *kraapsab* | *kriipsib* (ja) *kraapsib* | *kriipleb*, *kraapleb* | *kriibib* ja *kraabib* | *kri(i)bab*, *kra(a)bab* | (k)*riipab* (ja) (k)*raapab* | (k)*liipsab* ja (k)*laapsab* | *liipab*, *läapab* | *liipab*, *loopab* | *siipab* (ja) *saapab* | *kiiksab* ja *kaaksab* | *kiigub*, *kaagub* | *kiigub* ja *liigub* | *liikab* ja *lookab* | *keerleb* (ja) *veerleb* jpt jpt.

Reduplikatiivsed jm kvaasisõnad võivad kõlakuju või tekstilise ümbruse tõttu meenutada ka pärisnimesid. Nt kilgi-mõistatustes EM 784 algusega *Kukk laulab kuusnas*, *kaasnas*... meenutavad mitmed paarikud kohanimesid: *kiiglen*, *kaaglen* | *kuudsren*, *muudsren* | *kiidren*, *kaadren* | *kiisnas* ja *kaasnas* | *Kookkülas*, *Kaakkülas* | *Kuuksis*, *Muuksis*.

Herne-mõistatusest EM 1039 domineeriva algusega *Maast tõuseb mannerpuu*... on noteeritud ka u 40 muud *ma*-algulist puud, mis kõik on aga kvaasipuud: pole põhjust seostada *mannerpuud*, *manerpuud*, *manderpuud*, *manrepuud* või *mandripuud* maismaaga, *mandlepuud*, *mannelpuud*, *mandlapuud* või *mandalpuud* mandlipuuga, *mannapuud* lähikõlalise tangainega, *maalerpuud*, *malerpuud* või *maleripuud* maalritega, *mallepuud* naisenimega, *matrapuud*, *matarpuud* või *materpuud* madjakatega, isegi mitte *männapuud*, *maripuud* ega *margapuud* vastavate tõsimeelsete taimede ja esemetega.

Ettekandes puudutatakse põgusalt ka kvaasisõnade häälikulist koostist, geograafilist levikut, esinemust naaberrahvastel, seost süneseetilise, “kratülistliku” multimodaalsusega jm.

¹ EM = Eesti mõistatused I–II. Tartu: EKSA, 2001, 2002 (viidatud tüübinumbrite järgi).

PLENAAR: Grammatiliste sõnade polüseemia ja sõnaliik

Ann Veismann (Tartu Ülikool)

Väidetavasti on keeled, kus esinevad nii pre- kui ka postpositsioonid, maailma keelte hulgas suhteliselt ebatavalised (Dryer 2005). Ettekandes võtan vaatluse alla eesti keele sõnad *üle* ja *peale*, mis võivad esineda nii prepositsiooni, postpositsiooni, adverbi kui ka afiksaaladverbina ja on mõlemad ka väga polüseemsed.

Mitmed varasemad uurijad on püüdnud samatähendusliku kaassõna ja (abi)määrsõna suhet kirjeldada transitiivsuse/intransitiivsuse analoogia abil (ülevaade vt Hagège 2010: 52-53), kuid sellisele käsitlusele on ka vastu vaieldud (nt Cappelle 2005). Funktsionalistlikus keeleteaduse on sama „grammi“ funktsioneerimine nii adverbi kui ka adpositsioonina leidnud seletamist näiteks vestlus-funktsiooni analüüsi ja kognitiivse grammatika mõistete abil (O’Dowd 1998, Langacker 1991, 2008). Korpusuuringu alusel kontrollin E. O’Dowdi järgi püstitatud hüpoteesi, et grammatiline sõna esineb kaassõnana siis, kui trajektori ja orientiiri suhtes on uus või üllatav info seotud orientiiriga, ja (afiksaal)adverbina siis, kui orientiir on tuttav (ja võib olla seetõttu lausest välja jäetud), uus on suhe ise.

Ees ja tagasõnalise kasutuse jagunemist on (nendes keeltes, kus see olemas on) analüüsitud semantilise kontrasti alusel (Huumo ja Lehismets 2011). L. Janda on uurinud saami keele bipositsioone ja välja toonud tendentsi, et kaassõnadel, mis võivad väljendada nii aja- kui ka ruumisuhteid, on selgem semantiline jagunemine kahe positsiooni vahel (Janda 2011).

Ettekanne esitab korpusuuringu tulemusi sõnade *üle* ja *peale* kohta. Kummagi sõnaga on võetud korpusest 500 näitelause ja analüüsitud neid sõnaliigi ja semantiliste tunnuste alusel. Täenduslik alus jagunemisel ees- ja tagasõnadeks on märgatav mõlema sõna juures. Ettekandes on vaatluse all küsimus, kuidas semantilised eristused ennustavad/põhjendavad grammatilisi ja kas/kuidas on võimalik neid leida korpusuuringu ja statistiliste meetodite abil.

Kirjandus

- Cappelle, Bert 2005. The Particularity of Particles, or Why They Are Not Just ‘Intransitive Prepositions’. – Belgian Journal of Linguistics 18 (special issue on Adpositions of Movement, ed. by H. Cuyckens, W. de Mulder and T. Mortelmans), 29–57.
- Dryer, Matthew S. 2005. Adpositions. – The World Atlas of Language Structures Online. <http://wals.info/chapter/85> (25.10.2012).
- Huumo, Tuomas, Kersten Lehismets 2011. Finnish path adpositions: prepositions or postpositions, subjective or objective motion? – B. Bierwicz, B. Cetnarowska, A. Turunen (eds.), Syntax in Cognitive Grammar, 135–148. Czestochowa: Wyższa Szkoła Lingwistycznej.
- Hagège, Claude 2010. Adpositions. Oxford: Oxford University Press.
- Janda, Laura, Lene Antonsen 2011. Allostructs. Plenary talk at The Third Finnish-Estonian Cognitive Linguistics Conference (Saka, 17.-19.11.2011).
- Langacker, Ronald W. 1991. Concept, Image, and Symbol. The Cognitive Basis of Grammar. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Langacker, Ronald W. 2008. Cognitive Grammar. A Basic Introduction. Oxford: Oxford University Press.

O'Dowd, Elizabeth M. 1998. *Prepositions and Particles in English*. New York / Oxford: Oxford University Press.

Experiences in making of Estonian-Latvian dictionary

Valt Ernštreit (Läti Keeleagentuur)

The project Development of Estonian – Latvian and Latvian – Estonian Dictionary was launched by the Latvian Language Agency and the Estonian Language Institute in October 2012. The main aim of it is to create new Estonian-Latvian and Latvian-Estonian dictionaries, containing 40 000 headwords each, thus filling up the gap between two cultures – the former dictionaries were published in 1950s–1960s and are both too small and outdated. According to the project, Dictionaries have to be published until April 2015. The Project is financed by Estonia - Latvia Programme which is a cross-border co-operation program, funded by the European Regional Development Fund (ERDF), the Republic of Estonia and the Republic of Latvia.

Currently, 6 months after launching the project, when Latvian team has compiled more that 8000 headword articles of Estonian-Latvian dictionary, first conclusions regarding the work process can be drawn and some problems that compilers have encountered during compiling process can be distinguished.

Initially there was a dilemma related to the approach that should be used when compiling the dictionary: Estonian partner wanted to use concept-based but Latvian partner wanted to stick with the conventional lemma-based approach. After all, the preference by Latvian partner was given to the conventional translation dictionary compiling principles which have turned out to be a great success.

Taking into account various factors, it has to be noted that the concept-based approach works very well in particular cases, for instance, when compiling terminology dictionary. However, when it comes to compiling bilingual translation dictionaries, one might question if this approach is applicable at all, and, in case, it would – would there be any significant benefits, compared with conventional dictionaries.

When compiling translation dictionaries with the concept-based approach, along with some other problems, the main one lies in a fact that, instead of one concept system there are actually two different concept systems – one for each language, deriving from grammatical, perceptual and other differences. Merging such concept systems would be either complicated and require involvement of significant additional expertise, and/or include amount of work far greater than needed for compiling dictionary with conventional approach.

Also, compiling dictionary, using concept-based scheme would still be pretty “analogue”, since the structure of concepts, borders of concept definitions etc. would still be pretty much depending on compiler’s own perception and attitude, and therefore, the precision of such dictionary would still be questionable.

At the same time, my strongest belief is that the future of bilingual translation dictionaries does not lie in such modified “analogue” approaches. The true future is in combining language analysis technologies with translation technologies, which really enable “digital” processing and approach.

Tõhususe tahud sõjanduskeele näitel: ülediferentsimine või tunnetuslik erinevus?

Reet Hendrikson (Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused)

Tõhusa erialakeele üheks olulisimaks märksõnaks on ikka peetud täpsust (vt nt Cabré 1999: 47; Mereste 2000: 224; Erelt 2007: 18). Täpsuse saavutamisel on erialakeele põhifunktsioone ühelt poolt lahus hoida mõisteid, mida üldkeeles pole tarvidust eristada, ent teisalt ei tohi luua ka põhjendamatut veelahet seal, kus see pole (keeleliselt) võimalik või (erialaselt) vajalik. Põhjendamatut eristuse loomist on terminoloogias nimetatud ülediferentsimiseks (Mereste 2000: 79–81). Kummatigi seostub (üle)diferentsimisega mitu probleemi, alates selle traditsioonilisest, eesti keelekorraldusruumis rohkelt osundatud määratlusest (Mereste 2000: 79), mis lähtub vaid keeletasandist, kõnelemata erialast johtuvatest vajadustest. Sel moel on olukord (osukus)keelekorraldajale küll lihtsam – ei ole tarvidust süüvida erialaspetsiifikasse –, ent töö tulemus võib erialakeele täpsuse ja suhtlustõhususe vaatepunktist olla kaheldav. Just mõistetasandist tulenevalt haakuvad (üle)diferentsimisega nähtused, mida on peetud oskuskeele keskseiks probleemideks (nt sünonüümia, polüseemia ja mõistesegadikud). Niisiis on tegu erialakeele funktsionaalsuse seisukohast olulise teemavaldkonnaga.

Sõjandustekstide ja ohvitseride arvamusalalduste varal otsin ettekandes vastust küsimusele, kust läheb piir ülediferentsimise ja valdkondliku eristamisvajaduse vahel. Temmermani (2011: 118) järgi on varieerumisel erialainimeste jaoks sageli tunnetuslik põhjus ja harva on tegu puhtstilistiliste kaalutlustega. Ometi tõdeb temagi vaid tarvidust lähtuda erialainimeste tunnetusvajadusest, andmata täpsemaid selgitusi selle kohta, kuidas praktilises terminitöös neid nähtusi siiski eristada.

Kirjandus

- Cabré, Marie Teresa 1999. Terminology theory, methods and applications. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Erelt, Tiiu 2007. Terminõpetus. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Mereste 2000. Oskuskeel ja seaduste keeleline rüü. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Temmerman 2011. Ways of managing the dynamics of terminology in multilingual communication. – SCOLIA, No. 25, 105–122.

Ühe käänamisalase küsitluse kriitika

Heiki-Jaan Kaalep (Tartu Ülikool)

Keeleteaduslik teooria peaks vastama faktidele, aga mis on üldse keelefakt ja kuidas seda kindlaks teha? Keelealased tähelepanekud võivad pärineda erinevatest allikatest: uurija intuitsioon, keelekorpus, küsitlus, keeleline katse. Üldjuhul peaksid eri allikad olema omavahel kooskõlas, nt. kui üks väljend tundub uurijale imelik, siis sellist väljendit ei leidu ka tekstikorpustes, katseisikud väldivad tema moodustamist ja küsitlusele vastajate arvates on see väljend samuti imelik. Kui eri allikatest pärit faktid on omavahel vastuolus, siis tuleb kontrollida, kas faktide kogumise viis on olnud korrektne.

Ettekandes vaadeldakse üht käänamise alast küsimustikku (Remmel 1971), (Tärk 2008), millele on juhtinud tähelepanu Martin Ehala (Sang 2012) järgmises kontekstis: kuidas oskab inimene valida sõna õige käänamisviisi?

Küsimustiku vastused on vastuolus tekstikorpuste põhjal tehtud tähelepanekutega.

Ettekandes võetakse kriitilise vaatluse alla küsitluse läbiviimise meetoodika.

Lõppjärelduseks on, et küsimustikul on niivõrd tõsiseid metodoloogilisi puudusi, et selle põhjal ei saa teha järeldusi küsitletute emakeeletaju kohta. Tema põhjal tehtud tähelepanekuid ei saa kasutada kui morfoloogiateooria seisukohalt relevantseid fakte.

Kirjandus

Remmel, Nikolai 1971. Eesti keel õpilase pilguga. Tallinn, Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut.

Sang, Joel 2012. Mati Hindi auks. – Keel ja Kirjandus, 10, 789–790.

Tärk, Tiina 2008. Eesti keel tänase õpilase pilguga. – EÕIK toimetised 3, 140–151.

Tähelepanekuid uute soome laensõnade kasutusest veebisuhtluse näidetes

Birute Klaas-Lang, Heinike Heinsoo, Kristiina Praakli (Tartu Ülikool)

Soome keel on ühe kontaktkeelena mänginud nii eesti kirjakeele kui allkeelte sõnavara välja kujunemises ning arengutes tähtsat rolli: eelmise sajandi alguskümnendil alguse saanud soome sõnavara teadlik ning eesmärgipärane kasutuselevõtt kirjakeeles (nt J. Aaviku ja V. Grünthal-Ridala tegevus) asendus hilisematel aastatel laenamisega suulisesse keelde (eeskätt Soome televisiooni vahendusel). Kaasaja mobiilsetes kontaktsituatsioonides on soome keelest „laenamise“ varasemate perioodidega võrreldes oluliseks erinevuseks tavakeelekasutaja roll, seda nii soome keelendite vahendaja, tootja ning taastootjana, leviku- ning vahenduskanalitena aga (elektrooniliste) suhtlusvõrgustike ning eri meediaplatvormide tähtsus. Soome keelest pärit laensõnavara rohkus nähtubki eeskätt veebisuhtluses.

Ettekandes võetakse eri veebisuhtlusvõrgustike näitel vaatluse alla soome keelest pärit uute laensõnade avaldumine eestikeelses suhtluses, temaatiline jagunemine, staatus (juhuslikkus vs. juurdumine) ning kasutajaskond. Ettekande keeleainestik pärineb eri elektroonilistest allikatest ning on kogutud ajavahemikul 2011–2013.

Kirjandus

- Danet, Brenda, Susan C. Herring (eds.) 2007. *The Multilingual Internet. Language, Culture, and Communication Online*. Oxford: Oxford University Press.
- Erelt, Tiiu 1995. Soome keele kütkes. – *Keel ja Kirjandus* 1, 9–19.
- Grünthal, Riho 2009. Suomen kielen vaikutus viron kieleen. – *Kielet kohtaavat*. (Tietolipas 227). Toim. Jyrki Kalliokoski, Lari Kotilainen, Päivi Pahta. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 231–263.
- Thomason, Sarah Grey, Terrence Kaufman 1991. *Language contact, creolization, and genetic linguistics*. Berkeley: University of California Press.

Eesti keele grammatikakategooriatest keeletüpoloogia ja kontrastiivgrammatika aspektist

Sirje Kupp-Sazonov (Tartu Ülikool), Irina Külmoja (Tartu Ülikool)

Paljud nii kontrastiiv- kui tüpoloogiuurimused piirduvad sageli grammatiliste vormide esmaste tähendustega, sekundaartähendusi käsitletakse harvemini, kuigi nt keeleõppe seisukohast on just need juhtumid keerulisemad ning põhjustavad interferentsinähtusi. See puudutab nt aja- ja arvukategooriat ja -vorme. Eesti ajavorme on kõige põhjalikumalt uurinud H. Metslang (Metslang 1991; 1994; 1997). Lisaks võib kirjandusest leida kuus ajavormide nn sekundaartähendust. Arvuvorme on kõrvutavalt eesti ja vene keeles uurinud H. Pärn (Pärn 1984; 1985).

Eesti keele aja- jt vormide süsteemseks kõrvutamiseks nt inglise või vene keele omadega (õppe-, tõlke- või teadustööks), oleks vaja meie grammatikasüsteemi käsitlust täiendada sekundaartähendustega, mida ülalmainitud keeltes on põhjalikult uurinud B. Comrie, Ö. Dahl, A. Bondarko, M. Šeljakin jt.

Ettekandes püütakse näidata, kui oluline roll on tüpoloogia- ja kontrastiivuuringutes grammatikakategooriate sekundaartähendustel.

Kirjandus

- Metslang, H. 1991. Ajast ja tema vormist verbitarindeis. – Keel ja Kirjandus, 3, 163–169.
- Metslang, H. 1994. Temporal relations in the predicate and the grammatical system of Estonian and Finnish. Oulu.
- Metslang, H. 1997. On the use of the Estonian past tense forms through the last one hundred years – Estonian: typological studies. II. Tartu, 98–145.
- Pärn 1984 = X. Пярн. Существительные pluralia tantum в русском и эстонском языках. – Сопоставительный анализ лексических и грамматических средств разносистемных языков. Таллин, 30–45.
- Pärn 1985 = X. Пярн. Собирательные имена существительные в русском и эстонском языках как объект лексикографии. – Проблемы сопоставительного изучения эстонского и русского языков. Таллин, 34–59.

Teksti järjepidevuse kontroll piiblitõlke näitel

Ahti Lohk (Tallinna Tehnikaülikool), Kaarel Allik (Tallinna Tehnikaülikool)

Ettekandes tutvustatakse meetodit tekstijada järjepidevuse kontrollimiseks. Meetodit testiti Eesti Piibli 1997. aasta Vana Testamendi (VT) piiblitõlkel. Teksti järjepidevuse kontrolliks võrreldi kõiki VT piibliraamatute tekstijadasid kahe raamatu kaupa. Tulemuseks saadi valitud pikkuskriteeriumile vastavad kokkulangevad jadad, mis erinevad teineteisest ühe **sõna** osas ning mida nimetatakse kriitiliselt sarnasteks jadadeks. Autorid loodavad, et saadud tulemused on abiks piiblitõlke korrigeerimisel või tõlkimisel.

Kirjandus

- Baeza-Yates Ricardo, Navarro Gonzalo 1996. A faster algorithm for approximate string matching. – Dan Hirschberg, Gene Myers. Combinatorial Pattern Matching (CPM'96), LNCS 1075. Irvine, CA. 1–23.
- Liiv, Innar 2010. Seriation and matrix reordering methods: An historical overview. – Statistical Analysis and Data Mining, 3(2), 70–91.
- Lilleväli, Mati 2000. Piibli nimede leksikon. Teatmestu Logos, Tallinn, 2000, 2.
- Lohk, Ahti 2008. Laiendatud tekstiotsingu võimalused Piibli näitel: otsingufunktsionaalsuste määratlemine ja ettevalmistavad tööd. Magistritöö. Tallinna Tehnikaülikool 2008.
- Lukashenko, Romans, Graudina Vita, Grundspenkis Janis 2007. Computer-based plagiarism detection methods and tools. ACM Press, 2007, 1–6.
- Heebrea standard-piibel. <http://www.bibelwissenschaft.de/online-bibeln/biblia-hebraica-stuttgartensia-bhs/lesen-im-bibeltext/> (25.03.2013)

Kultuuriliselt konnoteeritud sõnade tõlkeprobleemid

Terje Loogus (Tartu Ülikool)

Keelemärkidel on lisaks denotatiivsele tähendusele ka konnotatiivne tähendus, st emotsionaalne ja tundmuslik, sageli ka hinnanguline kaas- või lisatähendus, mille keeletarvitajad seovad sõnaga oma kogemuste ja sotsiokultuurilise tausta alusel. Kui sõnade denotatiivse tähenduse edasiandmist teises keeles peetakse reeglina võimalikuks, olgugi et mitte alati lihtsaks, siis keelemärkide konnotatiivse tähenduse edasiandmine on seotud palju suuremate probleemidega, mis pahatihti viivad tõdemuseni tõlkimise mittevõimalikkusest.

Konnotatsioonid kui keelemärkide kultuurispetsiifilised tähenduskomponendid on seotud teatud kultuurilise või kommunikatiivse kontekstiga ja mängivad olulist rolli tekstist arusaamisel. Sageli arvatakse ekslikult, et keelemärkide sõnasõnaline vastavus signifikandi tasandil tähendab ka täielikku vastavust signifikaadi tasandil. Probleem on aga tõsisem, kuna näiliselt vabalt tõlgitavate sõnade konnotatsioonid ei ole enamasti kuskil kirja pandud ja sõltuvad kontekstist kui infokandjast ja kultuurispetsiifilistest iseärasustest. Järelikult ei saa neid traditsioonilises mõttes tõlkida, vaid tuleb edasi anda teiste tekstilooime vahendite abil. Ettekandes proovitakse leida vastus küsimusele, kus on tõlgitavuse piirid ja kas implitsiitse informatsiooni tõlkimine on võimalik ja vajalik.

Kirjandus

Lehmann, Beat 1998. ROT ist nicht "rot" ist nicht [rot]. Eine Bilanz und Neuinterpretation der linguistischen Relativitätstheorie. Tübingen: Gunter Narr.

Vannerem, Mia; Snell-Hornby, Mary 1986. Die Szene hinter dem Text: "scenes-and-frames semantics" in der Übersetzung. – Mary Snell-Hornby, (Hrsg.). Übersetzungswissenschaft – eine Neuorientierung. Zur Integrierung von Theorie und Praxis. Tübingen: Francke, 184–205.

Vermeer, Hans J.; Witte, Heidrun 1990. Mögen Sie Zistrosen? Scenes & frames & channels im translatorischen Handeln. Heidelberg: Groos.

Õpetajate koolituse raamnõuded www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12866316 (27.01.12).

Metafoorsete terminite mallid meditsiiniterminoloogia näitel

Margit Maran (Tallinna Ülikool)

Meditiin on üks hoolikamalt korrastatud terminoloogiaga valdkondi Eestis. Aluse pani sellele arstist ja bioloogist-keeleteadlasest tandem Albert Valdese ja Johannes Voldemar Veski näol. Terminiloomes kasutasid nad julgelt metafoore, eriti anatoomiaterminite puhul. Haiguste nimetustes esinev iseloomuliku sümptomi esiletõst on sarnaselt etnobioloogiale (Berlin 1992) rahvapärase kategoriseerimise tulemus. Metafoorset ainet on meditsiiniterminoloogias säilinud tänaseni, ettekandes esitatava uuringu keelematerjal pärineb 2004. a ilmunud „Meditsiinisõnastikust“ ja meditsiini valdkonna kodulehtedelt.²

Analüüsin metafoorseid meditsiinitermineid nii mõistelisest kui vormilisest küljest, eeldades, et sarnased mustrid on omased eesti metafoorsele oskussõnavarale laiemalt. Erilise tähelepanu all on kahest tüvest koosnevad liitnimisõnad ja fraasid kui kõige sagedamini esinev vormimudel. Eristan täis- ja osametafoore ning kirjeldan põhi- ja täiendsõna suhet ning tähenduskeset. Toetun varasematele lähedasel teemal tehtud uuringutele (Benczes 2006, Alexiev 2004, Kageura 2002, Meyer jt 1997)

Kognitiivse keeleteadusele tugineva terminoloogiateooria suuna järgi ei ole metafoor pelgalt ilmekas nimetamisvahend, vaid keel on lahutamatult seotud inimese kogu sensomotoorikaga (Temmerman 2000, Sanches jt 2012). Metafoorses oskuskeelendis avaldub kogemuslik maailmatunnetus, täpsemalt kahe valdkonna kategoriseeriva võrdlemise tulemusel tekkinud tähelepanek. Enamasti on ühelt valdkonnalt on teisele kandunud nägemismeelega tajutud füüsiline struktuuritahk: kuju, materjal, värvus, suurus, asend; ent leidub ka onomatopöad ning keerukamaid toimimist ja funktsioneerimist kajastavaid ning komplekssemaid liitmetafoore.

Kirjandus

- Alexiev, Boyan 2004. Towards an experientialist model of terminological metaphorisation. *Terminology* 10:2, 189–213.
- Benczes, Réka 2006. *Creative Compounding in English*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamin Publishing Company.
- Berlin, Brent (1992) *Ethnobiological Classification. Principles of Categorization of Plants and Animals in Tradition Societies*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Kageura, Kyo 2002. *The Dynamics of Terminology. A Descriptive Theory of Term Formation and Terminological Growth*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamin Publishing Company.
- Meyer, Ingrid, Victoria Zaluski and Kristen Mackintosh (1997) *Metaphorical Internet terms: A Conceptual and Structural Analysis*. *Terminology*, 4 (1), 1–33.
- Sanches, Maribel Tercedor, Rodríguez, Clara Ines López, Linares, Carlos Márques, Faber, Pamela 2012. *Metaphor and Metonymy in Specialized Language. A Cognitive Linguistic View of Terminology and Specialized Language*. De Gruyter Mouton, 33–72.

² Ettekanne on valminud ETF grandi 8222 toel.

Ilukirjanduskeelest uue pilguga: lingvistiline klasteranalüüs

Jekaterina Mištšenko (Tallinna Ülikool), Kais Allkivi (Tallinna Ülikool)

Ettekande eesmärk on kirjeldada XX sajandi teise poole eesti ilukirjanduskeele kasutusmustreid, mis näitavad, kuidas tänane emakeelekõneleja eelistab oma mõtteid kirjalikult väljendada.

Rakendatud on korpusest tulenevat analüüsi (*corpus-driven analysis*). Pindsüntaktiliselt märgendatud ilukirjandustekste³ on töödeldud S. Otsa (2012) programmeeritud klastrileidja abil, mis toob sageduse alusel esile ilukirjanduskeelele iseloomulikud morfosüntaktilised mustrid ja sõnavara. Analüüsitud on kolmest üksuset koosnevaid morfosüntaktilisi konstruktsioone, mis on esinenud korpuses kaks ja enam korda.

Keelekasutuse üldised mustrid tuuakse välja morfoloogiliste klasside esimese komponendi sõnaliigilise kuuluvuse alusel, nt adverbi-, substantiivi-, verbialgulised jt morfoloogilised klassid. Klastrite morfoloogilise varieeruvuse põhjal moodustuvad alamklassid, konstruktsioonide keskmise komponendi morfosüntaktilise varieeruvuse alusel moodustuvad klastrid. Selles klasside, alamklasside, klastrite ja konstruktsioonide hierarhias tulevad esile nii keelekasutuse üldised tendentsid kui ka konkreetset morfoloogilist ja süntaktilist piirangut ning leksikaalne varieerumine. Näiteks adverbialgulise klassi sagedasim alamklass D-S sisaldab substantiivi, selle sagedasim klaster DAS sisaldab adjektiivi (344 konstruktsiooni, nt *üksnes maskuliinne seltskond, väga tähtis jutt*).

Ilukirjanduskeele kasutuspõhisel analüüsil on rakenduslik väljund: uurimus aitab keele- ja kirjandusõpetajatel ning õpikukoostajatel juhendada keelereeglite õpetamisel keeleomastest kasutusmustritest, konkreetsetest konstruktsioonidest ja leksikast. Kui koolis õpetada seda, mida emakeelne kõneleja ei kasuta ja mis ilukirjanduskeeles on marginaalne, siis on hirm kehvade õpitulemuste ees põhjendatud.

Kirjandus

- Barddal, Johanna 2003. Case in Icelandic – A Synchronic, Diachronic and Comparative Approach. Published 2001 in *Lundastudier i Nordisk Språkvetenskap* A 57. Department of Scandinavian Languages, Lund University. [<http://org.uib.no/iecastp/barddal/chapter2.pdf>] (14.01.2013)
- Croft, William 2003. *Typology and Universals*. Second edition. Cambridge University Press.
- Eslon, Pille 2009. Eestikeelses tekstiloomes eelistatud konstruktsioonid ja käändevormid. – *Korpusuuringute metodoloogia ja märgendamise probleemid*. Toim P. Eslon, K. Õim. Tallinna Ülikooli Eesti Keele ja Kultuuri Instituudi toimetised 11, 30–53.
- Eslon, Pille 2013. Keele omandamise uurimismeetodid. – *Humanitaaria aktuaalsed uurimismeetodid*. Tallinna Ülikool. Loengute konspekt autorite valduses.
- Eslon, Pille, Erika Matsak 2009. Eesti keele kasutusvariandid: korpusest tulenev ja korpuspõhine võrdlev analüüs. – *Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat* 5. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, 79–110.

³ Vt http://lepo.it.da.ut.ee/~heli_u/SA/ (1.04.2013).

- ESTKG = Eesti keele kitsenduste grammatika süntaktilised märgendid.
[http://math.ut.ee/~kaili/thesis/pt3_4.html] (15.03.2013).
- Halliday, M. A. K. 1994. An introduction to functional grammar. London.
- Müürsep, Kaili 2000. Ülevaade morfoloogilistest märgenditest. – Eesti keele arvutigrammatika: süntaks. Doktoritöö. Tartu: Tartu Ülikool.
[http://math.ut.ee/~kaili/thesis/pt3_2.html] (29.03.2013)
- Müürsep, Kaili 2008. Eesti keele süntaktiliselt märgendatud korpuse märgendusest.
[<http://math.ut.ee/~kaili/Korpus/pindmine/labels.pdf>] (29.02.2013)
- Niglas, K. Klasteranalüüs. [minitorn.tlu.ee/~katrin/cmsSimple/uploads/opmat/klaster.pdf/ (18.02.2013).
- Ots, Sander 2012. Statistikapõhise tarkvara loomine morfoloogiliste kollekatsioonide eraldamiseks eesti keele tekstidest. Bakalaureusetöö. Tallinna Ülikooli informaatika instituut.
- Tragel, Ilona 2003. Eesti keele tuumverbid. Doktoritöö. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- TTÜ = Tartu Ülikooli ühtlustatud ilukirjanduskorpus [http://lepo.it.da.ut.ee/~heli_u/sa/] (13.02.2013).
- Tuldava, J. 1977. Sagedussõnastiku leksikostatistilise uurimise objektina. - Töid keelestatistika alalt. Keelestatistika II. Tartu: Tartu Riikliku Ülikool, 141–171.
- Tullo, Catriona, James R. Hurford 2003. Modelling Zipfian Distributions in Language. – Proceedings of Language Evolution and Computation Workshop/Course at ESSLLI. University of Edinburgh, 62–75. [<http://www.ling.ed.ac.uk/~jim/zipfjrh.pdf>] (16.02.2013).

Verbi käändereksioonide automaatne leidmine tekstikorpusest

Siim Orasmaa (Tartu Ülikool)

Verbi käändereksiooniks nimetame keelenähtust, kus verb määrab lauses temaga seotud sõnade käänded. Teadmus käändereksioonidest on vajalik tekstide automaatsel süntaktilisel analüüsil, võimaldades lauses piiritleda täpsemalt potentsiaalsed verbiga seotud laiendid. Samuti on see oluline verbide valentsstruktuuri uurimisel ning valentsisõnastiku koostamisel.

Ettekandes tutvustatakse meetodit, mis võimaldab automaatselt leida tekstikorpusest verbi käändereksioonid. Meetod nõuab eeltöödeldud korpuse olemasolu: korpuses peab olema sooritatud morfoloogiline analüüs ja ühestamine ning määratud osalausepiirid. Meetodit rakendatakse TÜ koondkorpuse ilukirjanduse korpusel, eesmärgiga leida verbi reksioone semantiliste käänetega. Uuritakse järgmisi küsimusi:

- Kas ainuüksi morfoloogilisele teadmusele ja osalausepiiride informatsioonile toetuv statistiline meetod on piisav verbi käändereksioonide leidmiseks tekstikorpusest?
- Kui suures osas kattuvad meetodi poolt leitud reksioonid inimese koostatud leksikonis väljatoodud reksioonidega?

Nendele küsimustele vastamiseks võrreldakse meetodi töö tulemusel leitud käändereksioone eesti keele süntaksianalüsaatori (Müürisep 2000) käändereksioonide leksikoniga. Kuna süntaksi-analüsaatori reksioonileksikoni koostamisel on olnud aluseks R. Pooli verbireksioonide leksikon (Pool 1999), peaks võrdlus andma küllaltki adekvaatse pildi meetodi töö tulemuslikkusest.

Kirjandus

Müürisep, Kaili, 2000. Eesti keele arvutigrammatika: süntaks. *Dissertationes Mathematicae Universitatis Tartuensis* 22. Tartu.

Pool, Raili 1999. Eesti keele verbireksioone. Tartu: Tartu Ülikool Kirjastus.

Värvinimede esitus kakskeelsetes sõnastikes

Kelly Parker (Tallinna Ülikool), Arvi Tavast (Eesti Keele Instituut), Mari Uusküla (Eesti Keele Instituut)

Meie eesmärgiks on uurida, kuidas kakskeelsetes sõnastikes esitatakse vasteid värvinimedele. Eelkõige keskendume itaalia-eesti-itaalia ja hispaania-eesti-hispaania sõnastikele. Oleme varasemalt Ian Daviese ja Greville Corbett' empiirilis-kognitiivse välimeetodi (1995) abil kindlaks teinud itaalia ja hispaania keele põhivärvinimed Berlini ja Kay (1969) teooriast lähtuvalt. Katsest selgub, et kummaski keeles on üks spektriosa, mis jaguneb kolme väga tugeva põhivärvinime kandidaadi vahel. Hispaania keeles on nendeks värvinimedeks lillat tähistavad *morado*, *violeta* ja *lila* ning itaalia keeles sinist tähistavad *blu*, *azzurro* ja *celeste*. Eesti keeles on lilla ja sinise spektriosa tähistamiseks vaid üks esiletulev põhivärvinimi, vastavalt *lilla* ja *sinine* (Sutrop 1995, 2002).

Meie tulemuste analüüs viitab sõnaraamatutes esitatavate värvinimede ebakõladele. Nii hispaania kui ka itaalia sõnastikud annavad märksõnadele „lilla“ ja „sinine“ palju eri vasteid (*lilla* – hisp *violado*, *violáceo*, *de color lila*, *violeta*, *lila*, *morado*; *sinine* – it *azzurro*, *blu*, *turchino*), kuid nende mõistelisi erinevusi, mis aitaksid välja selgitada täpseid värvitoone, tavaliselt ei esitata. Ka sama keelepaari eri suundade sõnastikud annavad vastuolulisi andmeid. Väga tihti on sõnastikes valitud kolmest esilduvast värvinimest vaid üks ning teised jäetud üldse märkimata; ka muud värvinimed on ebaühtlaselt kaetud. Värvinimed on sellise sõnade klassi näide, mille esitust kakskeelsetes sõnastikes saaks oluliselt parandada mõistelise koostamisega – sõnade vastete asemel kirjutatakse sõnastikku värvitoonide nimetused eri keeltes.

Kirjandus

- Berlin, Brent; Kay, Paul 1969. Basic Colour Terms: Their Universality and Evolution. Berkeley: University of California Press.
- Davies, Ian R. L.; Corbett, Greville 1995. A practical field method for identifying basic colour terms. – Languages of the World, 9, 25–36.
- Sutrop, Urmas 1995. Eesti keele põhivärvinimed. – Keel ja Kirjandus, 12, 797–808.
- Sutrop, Urmas 2002. The Vocabulary of Sense Perception in Estonian: Structure and History. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Temmerman, Rita 2000. Towards New Ways of Terminology Description: The Sociocognitive Approach. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Antonüümia avaldumine süntagmaatilisel tasandil inimest väljendavate sõnade näitel

Liisi Piits (Eesti Keele Instituut)

Antonüümiat on strukturalistlikust traditsioonist lähtuvalt peetud paradigmaatiliseks leksikaalseks suhteks. Hiljem on leitud (Murphy 2006), et antonüümia avaldub ka süntagmaatilisel tasandil, kuna antonüümid moodustavad mitmeid konstruktsioone. Ettekandes vaadeldakse neid juhte põgusalt, pigem otsitakse 10 sagedama inimest väljendava sõna kollokatsioone võrreldes vastust küsimusele, kas on korrelatsiooni kokkulangevate kollokaatide hulga ja antonüümiasuhte vahel. Zellig Harrise distributiivsuse hüpotees lingvistikas ütleb, et samas kontekstis esinevatel sõnadel kipub olema sarnane tähendus. Magnus Sahlgren on täpsustanud distributiivsuse hüpoteesi, öeldes, et kui koosinemissageduste põhjal tehtud distributiivne mudel väljendab sõnade süntagmaatilisi suhteid, siis ühiste kollokaatide võrdlusest saadud informatsioon peaks väljendama paradigmaatilisi suhteid (Sahlgren 2008:7).

Analüüsiobjektiks on sõnade mees, naine, inimene, laps, tüdruk, poiss, tütar, poeg, ema ja isa tähendused ja iga sõna kohta ajakirjanduskorpusest leitud 30 sagedamat vasakule hargnevat kollokaati.

Kirjandus

- Harris, Zellig Sabbatai 1954. Distributional structure. – Word. Journal of the linguistic circle of New York. 10, 2-3. André Martinet and Uriel Weinreich, eds. 146–162.
- Murphy, Lynne 2006. Antonymy as lexical constructions: or, why paradigmatic construction is not an oxymoron. – Constructions All Over: Case Studies and Theoretical Implications. Constructions SV 1–8 (kättesaadav: www.constructions-online.de).
- Sahlgren, Magnus 2008. The Distributional Hypothesis. – From context to meaning: Distributional models of the lexicon in linguistics and cognitive science, Rivista di Linguistica, 20/1.

Informaatikute formaalvaade Huno Rätsepa doktoriväitekirja lausetele ja sõnadele

Tõnu Tamme (Tartu Ülikool), Ottokar Tilk (Tallinna Tehnikaülikool), Leo Võhandu (Tallinna Tehnikaülikool)

Hiljuti 85-seks saanud akadeemik Huno Rätsepa 1974. aastal kaitstud doktoritöö laiendatud variant ilmus 1978. aastal monograafiana "Eesti keele lihtlausete tüübid". Kolm informaatikut üritavad ühisnõul visualiseerida selle väitekirja struktuurset olemust, või nagu H. Rätsep ise ütles "lihtlause ehituse reeglipärasust". Visualiseerimiseks kasutatakse originaalset tensorite (paljumõõtmeste maatriksite) dekomponeerimise ja serialiseerimismeetodit. Tehtud töö on sedavõrd värske, et ettekandes suudame edastada vaid esialgseid muljeid. Lõplik süvaanalüüs jääb ikka lingvistide hooleks.

Lisamärkus. Töö on omamoodi järjeks seeniorautori ja H. Rätsepa poolt 1962. aastal tehtud ühiseksperimentide sõnade tähenduse formaalseks uurimiseks.

Tähelepanu, liikumisverbid! Liikumissündmuse väljendamisest eesti keeles

Piia Taremaa (Tartu Ülikool)

On väidetud, et liikumissündmuse väljendamisel kehtib keeltes printsiip *goal-over-source* (Verspoor jt 1998) – SIHTKOHT on olulisem kui LÄHTEKOHT, mis omakorda on tähtsam kui TRAJEKTOOR. Eri uurimustes on printsiibi kehtivust kinnitatud paljude keelte, muuhulgas ka eesti keele osas (Pajusalu jt 2013). Siiski leidub uurimusi, mis seavad printsiibi kehtivuse kahtluse alla: SIHTKOHA väljendamine ei pruugi alati olla tavaline, vajalik ega mõnel juhul võimalikki (vt nt Stefanowitsch ja Rohde 2004).

Ettekandes näitan kahe pilootuurimuse varal, et printsiibi *goal-over-source* asemel kehtib eesti keeles pigem n-ö ühtse akendamise tendents: liikumistee akendamine (Talmy 2000) ehk ruumisuhete avaldumine lauses on seotud sellega, millist ruumisuhet akendab (st väljendab) liikumisverb. Esimene uurimus on korpusanalüüs 10 verbiga, mis väljendavad kas lähtekohta, sihtkohta või liikumisviisi, teine uurimus on lausete produtseerimise katse samade verbidega.

Mõlemad uurimused näitavad, et lähtekohaverbidega (*eemalduma*, *lahkuma*, *väljuma*) kasutatakse peamiselt LÄHTEKOHTA (nt *Laev eemaldus kaldast*), sihtkohaverbidega (*minema*, *sisenema*, *suunduma*) aga SIHTKOHTA (nt *Ta läks koju*). Liikumisviisi väljendavad verbid, mille tähenduses on suunalisuse info minimaalne (*hulkuma*, *vihisema*) on kasutuses peamiselt koos TRAJEKTOORI/ASUKOHAGA (nt *Ta hulkus mööda linna*); viisiverbid, milles suunalisuse komponent on tugevam (*kõndima*, *veerema*), esinevad võrdse sagedusega nii TRAJEKTOORI/ASUKOHA kui ka SIHTKOHAGA (nt *Ta kõndis mööda teed koju*).

Kirjandus

- Pajusalu, R.; Kahusk, N.; Orav, H.; Veismann, A.; Vider, K.; Õim, H. 2013. The encoding of motion events in Estonian. – M. Vulchanova, E. van der Zee (eds.). Motion encoding in language and space. Vol. 6. Oxford: Oxford University Press, 44–66.
- Stefanowitsch, A.; Rohde, A. 2004. The goal bias in the encoding of motion events. – G. Radden, K. Panther (eds.). Studies in linguistic motivation [Cognitive Linguistics Research]. New York & Berlin: Mouton de Gruyter, 249–267.
- Talmy, L. 2000. Toward a cognitive semantics. Vol. I: Concept structuring systems. Cambridge: The MIT Press.
- Verspoor, M.; Dirven, R.; Radden, G. 1999. Putting concepts together: Syntax. – R. Dirven, M. Verspoor (eds.). Cognitive exploration into language and linguistics. Amsterdam, Philadelphia: Benjamins, 79–105.
- Medical Informatics Association Volume Number 2, 161–174.
- Aramaki, E. 2009. Medical Text Summarization System based on Named Entity Recognition and Modality Identification. Proceedings of the HLT Workshop on BioNLP Colorado, USA.

Adjektiivide polüseemia: korpuses ja sõnaraamatus

Maria Tuulik (Eesti Keele Instituut)

Ettekandes kirjeldatakse ja analüüsitakse eesti adjektiivide semantikat ja eelkõige polüseemiat 100 sagedasema adjektiivi näitel. Vaadeldakse valimi jagunemist mitmetähenduslikkuse aspektist ja sõnade morfoloogilise struktuuri varieerumist, eesmärgiga teha tähelepanekuid struktuuri ja polüseemia suhte kohta.

Sõnaraamatukirjelduste uurimisel kasutatakse allikana praegu koostamisel olevat ühekõitelist eesti keele seletavat sõnaraamatut, kus polüseemia ühtlasema esituse huvides märgitakse sõnatähenduste juurde semantilisi tüüpe. Spetsiaalselt adjektiivide jaoks pole eesti keeles semantilisi tüüpe veel välja töötatud, vaid kasutatakse nimisõnade analüüsil tuvastatud tüüpe (Langemets 2010). Kuna adjektiivide semantilised tüübid sobituvad nimisõnade semantiliste tüüpidega ainult osaliselt, siis arutletakse, milliseid oleks ehk veel otstarbekas lisada. Analüüsi tulemusena pakutakse välja adjektiivi semantiliste tüüpide loend.

Eesti adjektiivi semantiliste tüüpide selgitamine aitab tulevikus tuvastada adjektiivi süstemaatilise polüseemia malle, mis omakorda võimaldab ühtlustada semantilise info esitust sõnaraamatus.

Kirjandus

Langemets, Margit 2010. Nimisõna süstemaatiline polüseemia eesti keeles ja selle esitus keelevaras. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Kategoriaalse polüseemia väljendusviisid muusikasõnastikes

Helena Uleksin (Tartu Ülikool)

Terminoloogiatöö üks olulisi etappe on mõistete määratlemine. Selleks on aga vaja teada defineeritava mõiste asukohta mõistesüsteemis ning lähimat soomõistet, sest klassikalistes mõistemääratlustes ehk definitsioonides tuuakse välja lähim soomõiste ning siis kirjeldatakse kõiki olulisi tunnuseid, millega defineeritav mõiste eristub naabermõistetest (Erelt 2007: 51). Kategoriaalse polüseemia puhul tähistab mõistesüsteemis kategooria prototüüpset esindajat ja tervet kategooriat sama termin. See tähendab, et soomõistet ja liigimõistet tähistatakse sellisel puhul sama terminiga. Polüseemse termini naabermõisteid või siis mõistesüsteemi järgmisel tasandil asuvaid liigimõisteid määratledes oleks selle termini üht või teist tähendust vaja kuidagi väljendada. Ettekanne keskendubki sellele, kuidas seda tehakse.

Ettekande aluseks on uurimus, mille materjal on kogutud viiest eri ajastul koostatud eestikeelsest muusikasõnastikust. Täpsemalt on uuritud muusikainstrumentide mõistemääratlusi nendes sõnastikes. Ettekandes tutvustatakse seda, missugused on kategoriaalse polüseemia keelelised väljendused, mida on nende sõnastike mõistemääratlustes kasutatud: milliste keeleliste vahendite abil on muusikainstrumentide mõistemääratlustes eristatud sama terminiga tähistatud lähimat soomõistet ja naabermõistet; millal on raske aru saada, kas on mõeldud soo- või naabermõistet; miks seda oleks vaja ning kuidas eri väljendusviisid aitavad mõistet määratleda või pigem tekitavad segadust.

Kirjandus

Erelt, Tiiu 2007. Terminõpetus. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Temmerman, Rita 2000. Towards New Ways of Terminology Description: The Sociocognitive Approach. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Cruse, Alan 2004. Meaning in Language. New York: Oxford University Press.

Väikeste sõnade väest

Ene Vainik (Eesti Keele Instituut)

90% eesti keele sõnavarast on kas liitmise või tuletamise varal teistest sõnadest tehtud. Seega peaks prevaleerima pikemad sõnad. Nii võib see olla sõnastikus, mitte aga tekstis. Korpuste põhjal moodustatud sagedussõnastike tipus troonivad alati “väikesed sõnad” – ja, on, ei, et, ta, oli, kui, ka, see, oma, aga..... Sõltuvalt teksti spetsiifikast (formaalsusastmest) moodusatavad “väikesed” (2–4-tähelised) sõnad küllaltki kaaluka osa (näiteks ajalehetekstidest 30%, raadiovestluse üleskirjutusest aga hinnanguliselt kuni 50%). Kõige suurema esinemisagedusega ja väikesed sõnad ei kuulu mitte täistähenduslike, vaid erinevate mittetäistähenduslike ehk funktsioonisõnade hulka (sidesõnad, pronoomenid, kaas- ja määrsõnad).

Funktsioonisõnade roll on üldiselt kahetine: kehtestada suhteid täistähenduslike sõnade või lauseosade vahel ning väljendada kõneleja suhtumist. Just see viimane pakubki huvi ja seda lähtuvalt keeletehnoloogilisest vajadusest tunda automaatselt ära kirjalikus tekstis väljendatud emotsioonid. Oluline panus nn tekstuaalse üldafekti kalkuleerimisel on hinnanguliste ja emotsioone tähistavate või väljendavate sõnade kokkulugemisel. Suur osa emotsioonidest ja hoiakutest väljendatakse aga implitsiitselt, keele üldsõnavarasse kuuluvate sõnadega.

Ettekandes esitatakse esialgseid tulemusi uurimusest, mille eesmärgiks on välja selgitada võimalike erinevate leksikaalsete afektimarkerite roll emotsioonide verbaalsel väljendamisel ning teksti põhjal äratundmisel. Vaadeldakse, milline on kõneleja kohalolektut markeerivate funktsioonisõnade (pronoomenid, deiktilised aja- ja kohamäärused, rõhumäärsõnad, intensiivistavad adverbid jne) roll emotsiooni vs. neutraalsuse omistamisel kirjalikule lausele. Uurimismaterjalina on kasutatud eesti emotsionaalse kõne korpuses sisalduvaid lauseid, mis on läbinud kirjalikul kujul emotsiooni vs. neutraalsuse määramise testid.

Kirjandus

- Acerbi A, Lampos V, Garnett P, Bentley RA 2013. The expression of emotions in 20th century books. – PLoS ONE 8(3): e59030. doi:10.1371/ journal.pone.0059030
- Chung, Cindy, Pennebaker, James 2007. The psychological function of function words. – K. Fiedler (toim.) Social Communication. New York: Psychology Press, 343–359.
- Kaalep, Heiki-Jaan, Kadri Muischnek 2002. Eesti kirjakeele sagedussõnastik. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Langacker, Ronald 1987. Foundations of Cognitive Grammar. Vol. I Theoretical Prerequisites. Stanford: Stanford University Press
- Osgood C. E., Suci G. J. Tannenbaum, P. H. 1975. The Measurement of Meaning. University of Illinois Press, Urbana and Chicago.
- Pajupuu, Hille, Kerge, Krista, Altrov, Rene 2012. Lexicon-based detection of emotion in different types of text: Preliminary remarks. Eesti Rakenduslingvistika Ühingu Aastaraamat, 8, 171–184.
- Ungerer, Friedrich 1997. Emotions and emotional language in English and German news stories. – S. Niemeier, R. Dirven (toim). The language of emotions. Conceptualization, expression, and theoretical foundation. Amsterdam/Philadelphia. John Benjamins Publishing Company, 307–329.
- Vainik, Ene 2012. Eesti keele sõnavara afektikalduvus ja mis sellega peale hakata. – Keel ja Kirjandus, 8-9, 644–657.
- Zipf, George K. 1965 [1935]. The Psycho-biology of language: An introduction to dynamic

philology. Massachusetts: The M.I.T Press.

Paarissõnade problemaatika kakskeelses sõnaraamatus

Enn Veldi (Tartu Ülikool)

Paarissõnad (ingl *irreversible binomials*, *syntactic freezes*) on rinnastusseosega fraseologismid, kus liikmete omavaheline järjestus on fikseeritud, nt ingl *bed and breakfast*, *cash and carry*, *movers and shakers*; eesti *luku ja riivi taga*, *söögi alla ja söögi peale*, *ei saa üle ega ümber*. Esineb ka kolmeliikmelisi ühendeid (ingl *irreversible trinomials*), kuid neid on vähe, nt ingl *cool, calm, and collected*; *hook, line, and sinker*; *lock, stock, and barrel*.

Paarissõnade problemaatika on pakub huvi üldkeeleteaduse, kontrastiivlingvistika, võõrkeelte õpetamise ning leksikograafia seisukohalt. Üks põhiprobleeme on see, kuidas põhjendada paarissõnade fikseeritud järjestust. Cooper ja Ross (1975) ning Ross (1982) püüdsid seda selgitada semantiliste ja fonoloogiliste teguritega. korpuspõhiselt selgitada ka sõnasagedusega (Mollin 2012). Teine probleemide ring seondub väljendi liikmete vahel esinevate tähendusseostega (vt Doblin 1981). Kontrastiivlingvistika seisukohalt pakuvad huvi need juhtumid, kus erinevates keeltes on vastupidine järjestus, nt eesti *luu ja nahk*, aga ingl *skin and bone* (Br), *skin and bones* (Am). Eesti keele paarissõnu on uurinud Märt Väljataga (1992); inglise ja eesti keele paarissõnu käsitles Maris Saluri magistritöö (2010).

Käesolev uurimus keskendub paarissõnade käsitlusele kakskeelses sõnaraamatus. Sel otstarbel on koostatud kaks andmebaasi – üks lähtuvalt inglise ning teine lähtuvalt eesti keelest. Selline lähenemine on vajalik seetõttu, et välja selgitada võimalikud vasted keelepaari vahel. Tähendust, mida ühes keeles väljendatakse paarissõna abil, võib teises keeles olla väljendatud teisiti, nt ingl *hide and seek*, eesti *peitus*; ingl *toss and turn*, eesti *vähkrema*. Inglise keeles on märgata tendentsi, et paarissõnad võivad adjektiivistuda, nt *the rank and file* '(organisatsiooni) realiikmed' > *rank-and-file members*. Üldiselt võib väita, et paarissõnu pole sõnaraamatutes seni piisavalt käsitletud.

POSTER: Kehaosade nimetamine eesti keeles

Martin Eessalu (Eesti Keele Instituut), Mari Uusküla (Eesti Keele Instituut)

Siinne uurimus on esimene katseliste meetoditega kogutud andmestik eesti keele inimkeha leksikaal-semantilise välja sõnade kohta. Katsed viidi läbi osana suuremast paljusid keeli hõlmavast tüpoloogilisest projektist. Stiimuliteks oli 90 pilti inimkeha kontuuriga, kus iga pildi puhul pidid 29 keelejuhti nimetama seda kohta või kehaosa, mis oli tähistatud punase täpiga (Jordan jt 2009).

Meetodist tulenevalt on kõige lihtsam teha järeldusi jäsemete ja konkreetsete kehaosade nimetuste kohta, jättes välja üldisemad partonoomilised katusterminid nagu kere, keha jne (vt Majid 2010). Samuti jätame välja peaga seotud väljendid, kuna pea jaoks oli hulk eraldi pildistiimuleid ning see väärib omaette käsitlemist. Oluline vaatlusparameeter on konsensus – st kui palju on mingit stiimulit nimetatud sama nimetusega.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et väga üheselt on keelejuhid määratlenud õlad ja põlved (konsensus üle 90%), samuti on selge, et kõik õlast allpool on konsensuslikult käsi ning seda toetab ka käeks nimetatud punktide lai variatsioon ja suur sagedus (nt ingl k-s oleks seal sees jaotus hand/arm). Lisaks võib märgata, et keha esiosa nimetamine on stabiilsem, seljal asuvate punktide nimetamine aga suurema variatsiooniga.

Kirjandus

- Jordan, Fiona, Dunn, M. and Majid, A. 2009. Body Part naming booklet. Developed for the EoSS project. Nijmegen: Max Planck Institute for Psycholinguistics.
- Majid, A.(2010. Words for Parts of the Body. – B. C. Malt, P. Wolff (eds.). Words and the Mind: How Words Capture Human Experience. New York, Oxford: Oxford University Press.

POSTER: Sagedusloendid

Riin Kirt (Tartu Ülikool)

Sõnasageduste uurimine, näiteks küsimus kui sageli üks sõna tekstis või tekstikorpuses esineb, on läbi kvantitatiivse keeleuurimise ajaloo olnud oluline. Sõnasageduse loendid, mis on vajalikuks alusmaterjaliks teoreetilistes leksikaalse sageduse kasutamise uurimustes, muutusid populaarseks enne kui kvantitatiivset lingvistikat käsitleti omaette uurimisharuna. Tänapäevalgi on leksikaalsete üksuste ja struktuuride statistiline kirjeldus empiirilise lingvistika alades, näiteks korpuslingvistikas populaarne teema. (Popescu 2009: v)

Ettekandel on kaks eesmärki: esiteks, tutvustada Tasakaalus korpuse põhjal koostatud sõnasageduse loendeid kui uut keeleressurssi ja teiseks, võrrelda koostatud sagedusloendeid „Eesti keele seletava sõnaraamatu“ märksõnaloendiga. Tasakaalus korpus jaguneb kolmeks 5 miljoni suuruseks osaks aja-, ilu ja teaduskirjanduse vahel; sõnasageduse loendid koostati nii kogu korpuse kui ka eraldi selle allosade põhjal. Sagedus on üheks sõna populaarsemaks karakteristikuks, mis on pidepunktiks ka leksikograafidele otsustamaks sõna sõnaraamatusse kuulumise või mittekuulumise üle.

Sagedussõnastik on täpselt nii hea kui korpus, mille põhjal ta tehtud on. Mida suurem on korpus, seda usaldusväärsemaid andmeid keele kohta saadakse, siiski korpuse maht pole ainukene tulemusi mõjutav karakteristik. Tuleb tähelepanu pöörata väiksematele koostisosadele, millest suur korpus on moodustatud. (Hlaváčová 2006: 373) Valikulisest võrdlusest sõnaraamatuga leiti korpuse ja sõnaraamatu ühised verbid ja lihtnimisõnad ning loendid sõnaraamatus olevatest ja samas korpusest puuduvatest ning vastupidi korpuses olevatest, kuid seejuures sõnaraamatust puuduvatest verbidest ja lihtnimisõnadest.

Kirjandus

Hlaváčová, J. 2006. New Approach to Frequency Dictionaries - Czech Example. Proceedings of the Fifth International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC'06), (lk 373-378). GENOA.

Popescu, I.-I. 2009. Word Frequency Studies. Göttingen: Walter de Gruyter.
<http://www.eki.ee/dict/ekss/ekss.html>

Tasakaalus korpus <http://www.cl.ut.ee/korpused/grammatikakorpus/>

POSTER: Semester Princetoni ülikoolis WordNeti sõnade saatel

Ahti Lohk (Tallinna Tehnikaülikool)

Ettekanne võtab kokku Princetoni Ülikoolis ühe semestri jooksul tehtud teadustöö. Esitlusel võrreldakse Eesti ja Princetoni WordNeti hierarhiliste struktuuride suurimaid erinevusi nimisõna ja verbipuude näidetel. Arutletakse võimalike testmustrite otstarbekuse üle wordneti struktuuri kvaliteedi kontrolliks.

Kirjandus

- Hinks, A.; Herol, A. 2011. Cross-Lingual Evaluation of Ontologies with Rudity. – Springer Berlin Heidelberg: Knowledge Discovery, Knowledge Engineering and Knowledge Management, 151–163.
- Liu, Y.; Jiangsheng Y.; Zhengshan W.; Shiwen Y. 2004. Two Kinds of Hypernymy Faults in Word-Net: the Cases of Ring and Isolator. – Proceedings of the Second Global WordNet Conference. Brno, Czech Republic, 20-23 January 2004, 347–351.
- Richens, Tom 2008. Anomalies in the WordNET Verb Hierarchy. – Proceedings of the 22nd International Conference on Computational Linguistics: COLING-ACL 2008, August, Manchester, UK, 729–736.
- Smrž, P., 2004. Quality Control for Wordnet Development. – Proceedings of the Second Global WordNet Conference. Brno, Czech Republic, 20-23 January 2004, 206–212.
- Princeton WordNet (version 3.0, 3.1) <http://wordnet.princeton.edu/> (25.03.2013).
- Estonian WordNet (version 65) <http://www.cl.ut.ee/ressursid/teksaurus/test/estwn.cgi.et> (25.03.2013).

POSTER: Telefonivestluste lõpumärguanded

Andriela Rääbis (Tartu Ülikool)

Ettekandes vaadeldakse, kuidas eesti argistes telefonivestlustes minnakse üle vestluse põhiosalt lõpetamisele.

Vestlust lõpetades on oluline kindlaks teha, kas kõik teemad on käsitletud. Lõpumärguande täidabki seda funktsiooni: osutab, et ühe kõneleja jaoks on teemad ammendatud ja vestluse võib lõpetada. Teisel kõnelejal on lõpumärguande järel kaks põhimõttelist võimalust: lõpetamisega nõustuda või vestlust jätkata. (Schegloff, Sacks 1973)

Vestlusanalüüsi meetodit kasutades uuritakse 217 dialoogi, mis on pärit Tartu Ülikooli suulise eesti keele korpuselt.

Ettekandes keskendutakse sellele, missuguseid lingvistilisi vahendeid lõpetamissoovi väljendamiseks kasutatakse. Lõpumärguandeid on kaht tüüpi: implitsiitsed ja eksplitsiitsed. Implitsiitsed märguanded ei viita otseselt lõpetamisele: minimaalmärguanded (hea küll; okei; olgu; selge jms), kokkulepped, kokkuvõtted, soovivormelid, tervituse saatmised, tänuavaldused. Teist tüüpi lõpumärguanded on niisugused, kus lõpetamisest kui järgmisest relevantsest tegevusest räägitakse eksplitsiitselt. Võidakse viidata nii enda (kule ma pean `kööki=minema mul=on seal `liha) kui vestluskaaslase olukorrale (ma `lasen sul sis `duši alla minna=et), samuti mingitele välistele asjaoludele (mul akkab `aku `tühjaks saama, varsti `katkeb), mis lõpetama sunnivad.

Kirjandus

Schegloff, Emanuel A.; Sacks, Harvey 1973. Opening up closings. – *Semiotica* 8, 289–327.

POSTER: Lühendamine ja lühendsõnad

Silvi Vare (Eesti Keele Instituut)

Ettekandes vaadeldakse üht seni veel vähe tähelepanu leidnud sõnamoodustusviisi – lühendamist, mis oma iseloomult vastandub tuletusele ja liitmisele. Eesti keeles võib eristada kaht lühendamistüüpi, mis täidavad erinevat eesmärki. Ühel juhul võimaldab lühendamine analoogiliselt tuletusega moodustada uut mõistet märkivaid keelendeid (näide 1), teisel juhul on eesmärgiks keeleline ökonoomia, soov väljendada sama tähendust lühemal kujul (näide 2). Sellised lühendsõnad moodustavad oma alussõnaga sünonüümipaari.

[agronoom]ia⁴ *põllumajandusteadus* > agronoom *agronoomia eriteadlane*;
[matemaatik]a > matemaatik *matemaatika eriteadlane*; [tehnik]a > tehnik
tehnikaharidusega oskustöötaja

[mobiil]telefon > mobiil *mobiiltelefon*; valgus[foor] > foor *valgusfoor*;
kirja[vahemärk] > vahemärk *kirjavahemärk*; [suusa]hüppe[mägi] > suusamägi
suusahüppemägi

Ettekandes on lähemalt kõne all viimast tüüpi juhtumid. Käsitlusele tulevad erinevat laadi lühendamisviisid, sünonüümipaari liikmete täielik ja osaline sünonüümia, lühendamise käigus tekkinud sekundaarsed lihttüvelised sõnad (3) ja siit tulenev homonüümia (3) ning uued, eesti päritolu võõrsõnad (4).

kõver1 o. > [kõver]joon n. MAT > kõver2 n. MAT *kõverjoon*

[dia]positiiv > dia *diapositiiv*; [dino]saurus > dino *dinosaur*;
[kriminaal]kurjategija > kriminaal *kriminaalkurjategija*

Materjal pärineb „Eesti õigekeelsussõnaraamatust ÕS 2006“ ja „Eesti keele seletavast sõnaraamatust“. Järelduste tegemisel on toetutud sõnamoodustusanalüüsile.

Kirjandus

Koski, Mauno 1982. Suomen johto-opin morfologiaa. Fennistica 4. Åbo Akademi. Finska institutionen Suomen kielen laitos. Turku: Åbo Akademis kopieringscentral.

Langemets, Margit 2010. Nimisõna süstemaatiline polüseemia eesti keeles ja selle esitus eesti keelevaras. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Lipka, Leonhard 2002. English Lexicology. Lexical structure, word semantics & word-formation. Tübingen: Gunter Narr Verlag.

PLAG, Ingo 2003. Word-Formation in English. Cambridge: Cambridge University Press.

Vare, Silvi 2012. Eesti keele sõnapered. Tänapäeva eesti keele sõnavara struktuurianalüüs.

I köide. Eesti Keele Instituut. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

⁴ Nurksulgudega on eraldatud sõnaosa, mis on andnud lühendamise teel moodustatud uue sõnatüve.

L2 TÖÖPAJA: Klassid ja klastrid

Pille Eslon (Tallinna Ülikool)

Kasutuspõhise keelekirjelduse väärtus grammatika jaoks seisneb võimaluses avada keelesüsteemi funktsionaalne potentsiaal, näiteks kirjeldades keelestruktuuride hierarhiat, võrreldes keelekasutusvariantide morfosüntaktilisi mustreid, keelesüsteemist ja keelekasutaja valikutest tulenevaid semantilisi ja grammatilisi kitsendusi, samuti keelekasutuse leksikaalse ja grammatilise varieeruvuse piire. Nende nähtuste esiletoomine vajab meetodeid, mis annaksid võimalikult usaldusväärseid tulemusi. Esitatavas uurimuses on kasutatud klasteranalüüsi. Võrreldud on eesti ilukirjandus- ja õppijakeele tekstide verbist vasakule jääva konteksti keelekasutust ehk tinglikult subjektifraasi (nt *ema lähemale tuli, kõhn keha vabises, elu ei ole, ja kindlasti oli, sest see aitab*). Kummaski valimis on leitud kõik kolmest üksusest koosnevad subjekti sisaldavad või mitte sisaldavad konstruktsioonid, rühmitatud need morfosüntaktilise samalaadsuse ja sageduse alusel ning kirjeldatud morfoloogiliste klastrite ja klasside hierarhiana. Klassid näitavad keelekasutuse üldiseid morfoloogilisi mustreid, klastrite alusel saab kirjeldada klasside morfoloogilise varieeruvuse piire.

Konkreetsed konstruktsioonid toovad esile piiranguid klastrite leksikaalgrammatilises varieeruvuses. Eeldatakse, et eesti ilukirjandus- ja õppijakeele võrdlusest peaks selguma, kuivõrd ratsionaalselt kasutavad keelesüsteemi funktsionaalset potentsiaali emakeelekõneleja ja õppija. Analüüsi tulemused näitavad, et erinevad keelekasutajad rakendavad keele funktsionaalset potentsiaali erinevate printsiipide alusel, mistõttu aktiveeruvad erinevad süsteemsed seosed ja seeläbi ka keelendite kooskasutuse võimalused.

L2 TÖÖPAJA: Lähedaste sugulaskeelte käändevormide tunnetatud sarnasus – sümmeetriline või mitte?

Annekatriin Kaivapalu (Tallinna Ülikool), Maisa Martin (Jyväskylä ülikool)

Püüdes aru saada tundmatus keeles tekstist, toetutakse esmajoones emakeelele või mõnele muule varem õpitud keelele, aga ka metalingvistilisele ja maailmateadmisele. Kui sihtkeeleks on emakeelele lähedane sugulaskeel, põhinevad oletused lähte- ja sihtkeele leksikaalsetest ja grammatilistest suhetest peamiselt emakeele sõnavaral ja struktuuril. Oletuste õigsuse määrab lähte- ja sihtkeele grammatiliste vormide ja tähenduste sarnasus ehk tegelik sarnasus (*objective similarity*), kuid veel enam see, kuidas õppija keeltevahelisi suhteid tunnetab ehk tunnetatud sarnasus (*perceived similarity*). Keeltevaheline tegelik sarnasus on üldjuhul sümmeetriline, tunnetatud sarnasus aga mitte: ühe keele kõnelejad võivad mitte märgata sarnasust seal, kus teise keele kõnelejad seda näevad. (Ringbom 2007)

Käesolevas ettekandes keskendutakse eesti ja soome morfoloogiliste vormide tunnetatud sarnasusele. Käsitletava uurimuse eesmärk oli katsetada meetodit, mille abil oleks võimalik kvantitatiivselt analüüsida tunnetatud sarnasust ja selle võimalikku sümmeetriat. Varasematele uurimustele (Kaivapalu 2004) tuginedes koostati test, mis koosnes 48 paarist samas käändes olevast eesti ja soome sõnavormist. 43 eestikeelsel ja 43 soomekeelsel keelekasutajal, kellel puudusid varasemad kokkupuuted vastavalt soome ja eesti keelega ning nende keelte õppimise kogemus, paluti hinnata käändevormide sarnasust 3-astmelisel Likert-skaalal sarnaseks, üsna sarnaseks või erinevaks. Vormipaaride sarnasus vaheldus kontinuumina ilmsest sarnasusest kuni vähem läbinähtava (keeleajaloolise) sarnasuseni. Uurimuses osalejatel paluti oma arvamust ka põhjendada. Uurimuse tulemused (Kaivapalu & Martin 2012) näitavad, et ainult neid vormipaare, mille kokkulangevus on kahes keeles maksimaalne, tunnetati selgelt sarnastena. Ülejäänud paaride puhul oli tunnetatud sarnasus vähem ning ja sõltus lähte- ja sihtkeele vahelistest suhetest.

Tunnetatud sarnasuse sümmeetrilisuse väljaselgitamiseks töötati välja tunnetatud sarnasuse indeks, mille arvutamisel iga täiesti sarnaseks hinnatud vastus sai kaks punkti, üsna sarnaseks hinnatud vastus 1 punkti ja erinevaks hinnatud vastus 0 punkti. Indeksi põhjal koostatud kahe sarnasuse pingerea vahel arvutati korrelatsioon. Ettekandes analüüsitakse vormipaaride vahelist keskmisest kõrgemat ja madalamat korrelatsiooni põhjustavaid faktoreid, nagu käändesufiksiste läbipaistvus, kahe keele võrdluses lisatavate, muudetavate ja ära jäetavate elementide arv, lähte- ja sihtkeele keelendite vahelised suhted (Kaivapalu 2004; Nissilä 2011).

Kirjandus

Kaivapalu, Annkatrin 2004. Kui sarnane on sarnane? Eesti ja soome mitmusevormide psühholingvistilisest reaalsusest [How similar is similar? On psycholinguistic similarity of Estonian and Finnish plural nouns. – H. Sulkala & H. Laanekask (Eds.), VIRSU II. Suomi ja viro kohdekielinä. Oulun yliopiston suomen ja saamen kielen ja logopediaan laitoksen julkaisuja 24, 62–71. Oulu: Oulun yliopisto.

Kaivapalu, Annkatrin & Martin, Maisa 2012. Perceived and actual similarity in closely related languages. Paper presented at EUROSILA 22. Poznan, Poland September 6,

2012.

- Nissilä, Leena 2011. Viron kielen vaikutus suomen kielen verbien ja niiden rektioiden oppimiseen. [Impact of the Estonian language on the learning of Finnish verbs and their rections.] *Acta Universitatis Ouluensis B. Humaniora* 99. Oulu: University of Oulu
- Ringbom, Håkan 2007. *Cross-linguistic Similarity in Foreign Language Learning*. Clevedon: Multilingual Matters LTD.
- Ringbom, Håkan, & Jarvis, Scott (2009). The importance of cross-linguistic similarity in foreign language learning. – M. H. Long & C. J. Doughty (Eds.), *Handbook of language teaching*. Oxford: Blackwell, 106–118.

L2 TÖÖPAJA: Early adjective lexicon and caregiver conversational strategy: A comparative study of Russian and Lithuanian

Victoria Kazakovskaya (Russian Academy of Sciences), Ingrida Balčiūnienė (Vytautas Magnus University)

The report deals with caregiver conversational strategies used to provide early adjective acquisition in morphologically rich and strongly inflected Russian (RU) and Lithuanian (LT) languages, where adjectives “resemble nouns”. The study is based on the longitudinal corpus data of TD monolingual Russian boy and Lithuanian girl (1;8–2;8). During the investigation, all caregivers’ utterances related to the children’s adjective production were encoded and analyzed according CHILDES methodology.

After qualitative and distributional analysis, the following can be stated. The majority of caregivers’ supports occur as reactions (RU 86%; LT 77%) to the children’s adjective production, while initiations seem to be rarer (RU 14%; LT 23%). The Lithuanian caregivers tend to repeat target adjectives (83%), while the Russian ones stimulate the autonomous adjective production (63%). Interrogatives and statements are the most frequent communicative types in both CDS. However, interrogatives dominate in Russian (55%) and statements prevail in Lithuanian (55%) CDS. Conversational reactions (i.e. to the content of the adjectival phrase) towards semantics of early adjectives are dominant in both CDS, whereas metalinguistic reactions (i.e. to the form) are mainly focused on incorrect morphology and syntax. The structural types of reaction are: expansions (RU 29%; LT 31%), repetitions (RU 27%; LT 25%), reformulations (RU 14%; LT 14%), corrections (RU 12%; LT 13%), focus (RU 10%; LT 5%), clarifications (RU 8%; LT 12%).

To sum up, both Russian and Lithuanian corpus analysis displayed a great pragmatic, semantic, communicative and structural variety of observed linguistic (language-system and communicative proper) input and they can thus be described as rich and well-structured. Both caregivers demonstrated more varied and productive support in a reactive context, but their initial contributions are also well-developed. The issues presented in the paper are relatively new and still need more comprehensive analysis; however the results have already highlighted some new tendencies of early CDS from the perspective of reactive content related to semantic and grammar of the adjectives in Balto-Slavic languages.⁵

⁵ The research was carried out with the financial support of the Russian Federation President's Foundation (grant 1348.2012.6 “The School of Functional Grammar in St. Petersburg”, Russian Academy of Sciences) and with the financial support of the Research Council of Lithuania (grant LIT-6-13).

L2 TÖÖPAJA: ESL Learners' Derivational Knowledge: Which Affixes Are They Most Likely to Recognise?

Dmitri Leontjev (University of Jyväskylä), Ari Huhta (University of Jyväskylä), Riikka Alanen (University of Jyväskylä), Katja Mäntylä (University of Jyväskylä)

Knowledge of derivational morphology is considered an important aspect of vocabulary knowledge both in L1 and L2. However, many questions, including how derivational knowledge develops in L2, are yet to be answered. The present paper examines whether Bauer and Nation's (1993) teaching order of L2 English affixes (arranged by their supposed learning difficulty) can indeed account for the difficulty learners have with recognising the affixes. The participants in the study were L1 Finnish, Estonian, and Russian learners of English at upper-secondary schools in Finland and Estonia (n=108). Their performance was measured on a word segmentation task. There was a significant difference in the number of affixes the learners were able to successfully separate at different Bauer and Nation's levels. Specifically, the results reveal that the percent of different affixes the learners recognised at each level decreased as the level grew. We discuss whether the results could be seen as evidence supporting the order proposed by Bauer and Nation. The implications of the finding for teaching and testing are also discussed.

References

Bauer, L. & P. Nation 1993. Word Families. – *International Journal of Lexicography* 6(4): 253–279.

L2 TÖÖPAJA: Soome keele sõnavara ja keeleoskus immigrantidest õpilastel

Minna Martikainen (Jyväskylä Ülikool / Tampere linn)

Uurimuses käsitletakse immigrantidest kutsekooliõpilaste soome keele sõnavara ja seda, kuidas sõnavara mõjub keeleoskusele üldse. Materjali kogumine algab käesoleval kevadel aprillis-mais, ja materjali analüüsiga alustatakse suvel 2013. Ettekanne tutvustab seega uurimisplaani.

Küsimused, millele uurimustöös otsitakse vastust, on järgmised:

1. Missugune on keeleõppijate põhisõnavara ja ametialane sõnavara?
2. Missugusi sõnu keeleõppija valdab hästi?
3. Missuguste sõnade suhtes ta on ebakindel ja kuidas see ilmned?
4. Missuguseid strateegiaid õppijad kasutavad siis kui nad pole oma sõnavaraga kindlad?
5. Kuidas võiks häid strateegiaid õpetuses toetada?
6. Kuidas elektroonilised õpikeskkonnad sobivad sõnavara õpetamiseks?

Eesmärgiks on koguda uurimismaterjali kümneelt soome keel teise keelena õpilaselt ja võrdlusryhmana ka emakeelsetelt soome keele valdajatelt. Materjal kogutakse kutseeksamitelt (*näyttötutkinto*), kus õpilane vestleb eksamit korraldava õpetajaga ning lisaks on plaanis intervjuuerida õpilasi teatud teemadel.

Materjal liteeritakse ja sõnavara võetakse vaatluse alla kasutades kolme kriteeriumi: sujuvus, täpsus ja komplekssus (keerukus).

1. Sujuvus. Kui kiiresti keeleõppija räägib. Kui palju ta räägib. Kui asjakohaselt ta suudab ennast väljendada. Lekseemide arv ja ootuspärasus (niiõeldud Õ arv).
2. Täpsus. Kuidas õppija leiab sihtkeelele omased sõnad, mis keelereegleid õppija valdab ja milles teeb ta vigu. Õigekeelsus ja keelevead. Keele konvetsioonide valdamine. Sõnavara mitmekesisus ja Vermeeri MLR-arv.
3. Komplekssus. Seotus. Kui kõrge on kõne abstraktsustase. Kas õppija valdab erinevaid stiile. Lekseemide pikkus.

Saadud tulemusi võrreldakse tulemustega, mis on saadud Jyväskylä ülikooli Cefling-uurimisprojektis, kus on uuritud täiskasvanute keeleeksami (Yleiset kielitutkinnot) materjali. Huvitav oleks selgitada, kas kolme kriteeriumi vahel on sõltuvus või on millelgi neist ülekaalukam roll suhtes keeleoskusele.

Uurimuses tähtis roll on ka pedagoogilistel järeldustel: kuidas korraldada soome keele teise keelena õpetust kutsekoolides (nii kontakt- kui distantsõppes) nii, et see kõige paremini toetaks keeleõppijat tema ametialastes õpingutes ja eksamitel.

Kirjandus

- Hulstijn, Jan H. 2000. The use of computer technology in experimental studies of second language acquisition: a survey of some techniques and some ongoing studies. – Language Learning and Technology 3, 32–43.
- Laufer, Batia 2000. The lexical plight in second language reading. – Coady, James. Second

- language vocabulary acquisition. Cambridge University Press, 20–34.
- Meara, Paul 2009. Connected Words: word associations and second language lexical acquisition. Amsterdam: John Benjamins.
- Porte, Graeme 1988. Poor language learners and their strategies for dealing with new vocabulary. – *ELT Journal* 42 (4), 167–172.
- Suni, Minna 2008. Toista kieltä vuorovaikutuksessa: kielellisten resurssien jakaminen toisen kielen omaksumisen alkuvaiheessa. Väitöskirja. Jyväskylä Studies in Humanities 94. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, suomen kieli.
- Vaurio, Leena 1998. Lexical Interferencing in Reading in English on the Secondary Level. – *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 145.

L2 TÖÖPAJA: Üks-mitu suhte mõju teise keele omandamisel

Kristi Pällin (Tallinna Ülikool)

Võrdleva keeleteaduse uurijad on aastakümneid mõelnud keelendite suhte mõjule esimese ja teise keele omandamisel. Kontrastiiv-strukturalistliku teooria järgi on keeleõppijale kõige kergemad sellised keelendid, kus emakeele ühele keelendile vastab õpitavas keeles üks keelend. Kõige raskemad on juhtumid, kus õpitavas keeles puudub emakeelele vastav keelend, ja sellised kus emakeele keelendile on õpitavas keeles mitu vastet (Ringbom 1987, Latomaa 1993).

Hoolimata sellest et eesti ja soome keel on lähedased sugulaskeeled, on eesti verb *minema* ja soome verb *mennä* arenenud eri suundades. Soome keeles on säilinud kaks struktuuralselt terviklikku paralleelset paradigmat: *mennä*: *menen* ja *lähteä*: *lähden*. Eesti keeles on kaks verbi komplementaarses distributsioonis moodustades ühe paradigma: *minema*: *lähen*. Need tüpoloogiliselt huvitavad erinevad paradigmad valmistavad eestikeelsele soome keele õppijale raskusi nii keele õppimisel kui ka kasutamisel. Verbid *mennä* ja *lähteä* võimaldavad seega uurida keelendite üks-mitu suhte mõju teise keele õppimisel.

Ettekandes lähtun järgmistest uurimisküsimustest: 1) kuidas ja millises kontekstis eestikeelne keeleõppija kasutab *mennä*- ja *lähteä*-verbe; 2) kas ja kuidas erineb *lähteä*- ja *mennä*-verbide kasutus keeleoskustasemeti A2-C1; 3) kas ja kuidas erineb keeleõppija *lähteä*- ja *mennä*-verbide kasutus soome keelt emakeelena kõnelevate korpusest.

Uurimuse teoreetiline raamistik põhineb keeleoskuse kolmel dimensioonil: keerukus (complexity), täpsus (accuracy) ja sujuvus (fluency) (Housen, Kuiken 2009), mida võib analüüsida DEMfad mudeliga (Francesina et al, 2006). Ainestik on valitud rahvusvahelise soome õppijakeele korpuse eestikeelsete allkorpusest (ICLFI). Kõik korpuse tekstid on hinnatud Euroopa keeleõppe raamdokumendi tasemet järgi. Lähtekeele mõju uurimiseks on kasutatud Scott Jarvise ühtset metodoloogiat (2000: 249-261, 2010). Eestikeelsete allkorpust võrdlen soome emakeelsete korpusega (Pällin, Kaivapalu 2012).

Esialgsed tulemused näitavad, et õppijakeelekorpuses kasutatakse A2 tasemel uuritavaid verbe ainult ruumilise liikumise tähendustes. A2 ja B1 tasemel esineb morfosüntaktilist ebatäpsust ja verbide *lähteä*- ja *mennä* vahelduvat kasutamist kontekstides, kus emakeelekõneleja kasutab vaid üht verbi. B2 tasemel hakatakse verbe *lähteä* ja *mennä* asendama teiste liikumist väljendavate verbidega. *mennä*- ja *lähteä*-verbide kasutus liikumisverbidena väheneb, neid kasutatakse rohkem abstraktsetes kontekstides. Soomekeelsete emakeelekorpusega võrreldes kasutatakse verbi *lähteä* vähe kõikidel tasemetel.

Kirjandus

- Franceschina, F., Alanen, R., Huhta, A., Martin, M. 2006. A progress report on the Cefling project.
- Housen, A. , Kuiken, F. 2009. Complexity, accuracy and fluency in Second Language Acquisition. *Applied Linguistics* 30 (4), 461–473.
- Jantunen, J. H. 2004. Untypical patterns in translations. *Issues on corpus methodology and*

- synonymity. – A. Mauranen, P. Kujamäki (toim.) *Translation Universals. Do they Exist?* Amsterdam: John Benjamins, 101–126.
- Jarvis, S. 2000. Methodological Rigor in the Study of Transfer: Identifying L1 Influence in the Interlanguage Lexicon. – *Language Learning* 50 (2), 245–309
- Jarvis, S. 2010. Comparison-based and detection-based approaches to transfer research. – Roberts, L., Howard, M., Ó Laoire, M. & Singleton, D. (toim.). *EUROSLA Yearbook 10* Amsterdam: Benjamins, 169–192.
- Kubáčková, J. 2009. Keeping Czech in check: A corpus-based study of generalization in translation. – *SKASE Journal of Translation and Interpretation* 4 (1), 33–51.
- Latomaa, S. 1993. Mitä hyötyä on oppijoiden kielitaustan tuntemisesta? – Aalto, E. & Suni, M. (toim.) *Kohdekielena suomi. Näkökulmia opetukseen. Korkeakoulujen Kielikeskuksen selosteita 1*. Jyväskylä: University of Jyväskylä, 9–31.
- Pällin, K., Kaivapalu, A. 2012. Suomen mennä ja lähteä vertailussa: lähtökohtana vironkielinen suomenoppija. – *Lähivertailuja* 22, 287–323.
- Ringbom, H. 1987. *The Role of the First Language in Foreign Language Learning*. Clevedon: Multilingual Matters LTD.
- Cefling <http://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielet/cefling>
- ICLFI <http://WWW.oulu.fi/hutk/stuvi/oppijankieli/>

L2 TÖÖPAJA: Keeleõppest lõimumiskavas

Mart Rannut (Tallinna Ülikool)

Ettekandes käsitletakse lõppeva lõimumiskava 2008–2013 keeleõppe alaseid meetmeid. Analüüsitakse vastavat visiooni, eesmärke, indikaatoreid, nende sobivust ja täitmist programmi kestel. Lisaks vaadeldakse nendega seonduvaid strateegiaid ja kavu, sh inimressursi arendamise rakenduskava 2007–2013, eesti keele arengukava 2011–2017, võõrkeelte strateegiat, üldhariduse ja kutsehariduse arengukavasid, kus vaadeldakse nende keeleõppe alaseid eesmärke ja tegevusi ning analüüsitakse nende mõju ja tulemuslikkust.

L2 TÖÖPAJA: Kohakäänete kasutuse areng ja lähtekeekele mõju soome õppijakeeles

Keaty Siivelt (Tallinna Ülikool), Sanna Mustonen (Jyväskylä ülikool)

Ettekandes vaadeldakse, kuidas areneb soome õppijakeel Euroopa keeleõppe raamdokumendis (edaspidi raamdokument) sätestatud ühtsetel keeleoskustasemetel ning kuidas mõjutab lähedane sugulaskeel – eesti keel – soome õppijakeele arengut. Eestikeelsete õppijate ainestik on kogutud Rahvusvahelise soome õppijakeele korpuse⁶ eestikeelsete õppijate osakorpusest. Lähtekeekele mõju väljaselgitamiseks on eestikeelsete õppijate ainestikku võrreldud Jyväskylä Ülikooli Cefling-projekti⁷ uurimustulemustega (Martin et al 2010: 64–67), mis põhinevad Soome riiklikest keeleeksamite (Yleiset kielitutkinnot) tekstidest koostatud korpusel. Võrdlusmaterjal koosneb enam kui 20 eri lähtekeelega õppijate kirjalikest tekstidest. Korpusainestikud on hinnatud raamdokumendis sätestatud keeleoskustasemete järgi (A1–C2) vähemalt kahe kvalifitseeritud hindaja poolt. Kohakäänete kasutuse arengut keeleoskustasemeti on analüüsitud Cefling-projekti raames välja töödatud DEMfad-mudeli alusel, kasutades metakeelena konseptuaalse semantika raamistikku (Jackendoff 1983) ja lähtudes keelekasutuse ruumilisusest (Langacker 1987; 1991: 13–14; 1999: 6; Lakoff 1987). Lähtekeekele mõju analüüsil tuginetakse Håkan Ringbomi (2007) käsitlusele keeltevahelisest objektiivsusest, tunnetatud ja oletatud sarnasusest.

Uurimus osutas, et kohakäändeid esineb sõltumata lähtekeekest kõigil oskustasemetel. Soome õppijakeeles kohakäänete esinemissagedus konkreetsetes funktsioonides väheneb ning abstraktsetes tõuseb keeleoskustaseme tõustes. Ainestike võrdlusest ilmnes, et eestikeelsed soome keele õppijad saavutavad sihtkeelse kasutuse võrreldes muid lähtekeeli kõnelevatega varem. Positiivne lähtekeekele mõju ilmneb nii kohakäänete erinevate funktsioonide kasutamisenä juba A2-tasemelt alates kui ka normivastaste vormide vähese esinemisenä.

Kirjandus

Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys 2003. Helsinki: WSOY.

Jackendoff, Ray 1983. Semantics and cognition. Cambridge, MA: MIT Press.

Lakoff, George 1987. Women, fire, and dangerous things: What categories reveal about the mind. Chicago: University of Chicago Press.

Langacker, Ronald W. 1987. Foundations of Cognitive Grammar I: Theoretical prerequisites Stanford: Stanford University Press.

Langacker, Ronald W. 1991. Foundations of Cognitive Grammar vol. 2. Descriptive Application. Stanford: Stanford University Press.

⁶ International Corpus of Learner Finnish – ICLFI <http://www.oulu.fi/hutk/sutvi/oppijankieli/>.

⁷ Cefling – Linguistic Basis of the Common European Framework for L2 English and L2 Finnish, <https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielit/cefiling/en>.

- Langacker, Ronald W. 1999. *Grammar and Conceptualization*. Berlin and New York: Mouton de Gruyter.
- Martin, Maisa, Sanna Mustonen, Nina Reiman, Marja Seilonen 2010. On Becoming an Independent User. – Inge Bartning, Maisa Martin, Ineke Vedder (Eds.). *Communicative proficiency and linguistic development: intersections between SLA and language testing research*. European Second Language Association. *Eurosla Monographs Series 1*, 57–81.
- Ringbom, Håkan 2007. *Cross-linguistic Similarity in Foreign Language Learning*. Clevedon: Multilingual Matters LTD.

L2 TÖÖPAJA: Soome keele liitsõnastruktuuride produktiivsus ja sõnamoodustuse õpetus

Laura Tyysteri (University of Turku)

Liitsõnad ilmuvad võõrkeele õppija keelde tavaliselt varem kui tuletised. Ka sõnu moodustades loovad õppijad rohkem liitsõnu kui tuletisi. (Broeder et al. 1996) Liitsõnade moodustamise õpetamine tulemkeelest lähtuvalt olekski tähtis eriti õpingude algjärgus. Näiteks soome keele õpetuses pööratakse liitsõnade moodustamisele siiski väga vähe tähelepanu. Lisaks grammatiliste võimaluste omandamisele on õppijatel vaja teadmisi ka keele tüüpiliste struktuuride kohta. Liitsõnu käsitletakse sageli peamiselt ainult ortograafia ja õigekeelsuse vaatepunktist.

Üks põhjustest, miks liitsõnad jäävad sõnamoodustuse õpetuses tuletiste varju, võib olla see, et erinevate liitsõnastruktuuride tõelise kasutuse kohta on veel vähe täpseid teadmisi. Varasemate uurimuste alusel on siiski teada, et näiteks soome ja eesti keele liitsõnastruktuuride produktiivsuses on selgeid erinevusi (Kasik 2010). On ka oletatud, et soome keeles on liitverbide ja pikkade liitsõnade arv kasvanud ja et samas on genitiivse algosaga ja selliste liitsõnade, mille mõlemad osad käänduvad (*oma|tunto: oman|tunnon*), arv vähenenud.

Ettekanne põhineb töö all olevale doktoritööle, mis käsitleb soome keele morfosüntaktiliste liitsõnastruktuuride produktiivsust. Ettekandes arutatakse uurimustulemuste rakendamise võimalusi soome keel võõrkeelena -õpetuses.

Kirjandus

- Kasik, Reet 2010. Tähelepanekuid soome ja eesti keele liitnimisõnadest. – Lähivõrdlusi 19, 9–21.
- Broeder, Peter, Extra, Guus, van Hout, Roeland 1996. Word-formation processes in adult language acquisition: A multiple case study on Turkish and Moroccan learners of Dutch. – Jyväskylä cross-language studies 17, 15–24. Eds. Kari Sajavaara & Courtney Fairweather. University of Jyväskylä.

L2 TÖÖPAJA: The words in the texts and vocabularies of the Finnish as a second and foreign language textbooks

Marjut Vehkanen (CIMO, Finland)

In my presentation I will tell you about Finnish words in the texts and vocabularies of the Finnish as a second and foreign language textbooks from the 1860s to the 1950s. The material of my doctoral dissertation consists of about 50 textbooks. I will divide the material into different word groups in the textbooks: the words of school, university, language school and special group (war, tourism, phase) textbooks. The purpose of the presentation is to explain and describe why the textbook has the words it has and how the words have changed during the period. I will describe the possible reasons for the changes and also why certain words remain in the textbooks through the period. The second part of my presentation deals with the vocabularies: typography, grammar components, the amount of synonyms and finally the textbooks which have no vocabularies.

LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Acquisition of compounds in Estonian and Russian

Reili Argus (Tallinn University), Victoria Kazakovskaya (Russian Academy of Sciences)

Researchers generally agree that in the acquisition of inflectional morphology, children are sensitive to the typological features of the acquired language (Slobin 1985, Laaha & Gillis 2007). Typologically relevant parts of the system are acquired early and effortlessly (Argus 2009). On the basis of these claims it can be supposed that children acquiring typologically different languages start with the most prominent and productive features of the system and do not unduly follow the general uniform acquisition pattern.

The longitudinal corpora of three Russian and two Estonian children (135 hours of recorded speech) were transcribed and analyzed according to first emergence, productive usage and frequency of noun compounds in the children's and their caregivers' speech. The main goal of the analysis was to detect the differences in acquisition of noun compounds which could result from typological differences in the systems of noun compounds in Estonian and Russian.

Compounding has different degrees of general productivity in the languages under observation (it is a more productive strategy of word formation in Estonian than in Russian) but it also differs in pattern productivity. In Russian, patterns where the modifier is an adjective are productive, while the most productive pattern of compounding in Estonian is one consisting of a noun in the genitive as a modifier. The structural differences in formation of noun compounds concern: 1) the type of head-word in the compound - in Russian it can be a noun or verb, which mainly follows a noun, while in Estonian the head-word is always a noun, if the noun is a compound itself; 2) inflected forms used in compounds - in Estonian compounds the inflected form is first in a compound, whereas in Russian, it comes second; 3) usage of linking elements – in Russian the interfix is widely used, while in Estonian it is quite rare.

The results of a comparative analysis led to conclusion that the system of compounds is reflected in the process of the acquisition. First compounds in Russian and Estonian appear at almost the same time, but in contrast to Russian, Estonians start to use compounding productively and also to create novel compounds quite early. Both Estonian and Russian children start with the most productive patterns – N+N type with a modifier in the genitive case form in Estonian and X+V pattern in Russian. Russian children preferred the interfixed forms, while Estonian children did not use compounds containing a linking element.

References

- Argus, Reili 2009. Acquisition of Estonian: typologically relevant features. – *Sprachtypologie und Universalienforschung* 1-2, 91–108.
- Laaha, Sabine, Gillis, Steven (eds.). 2007. *Typological Perspectives on the Acquisition of Noun and Verb Morphology*. – *Antwerp Papers in Linguistics*, 112. Antwerp: University of Antwerp.

LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: The acquisition of morphotactic clusters in Lithuanian

Laura Kamandulyte-Merfeldiene (Vytautas Magnus University of Kaunas), Ineta Dabasinskiene (Vytautas Magnus University of Kaunas)

Interaction of the phonotactics of consonant clusters with morphology (morpheme boundaries) in first language acquisition.

The longitudinal data and the experimental data were analysed during research. When analysing the acquisition of morphonotactics, all consonant clusters were divided into several categories: initial, medial and final consonant clusters and consonant clusters within a morpheme and within a morpheme boundary. These groups of consonant clusters are analysed in the children language. The analysis of longitudinal and experimental data has shown that it is easier for the children to acquire the clusters when they are across morpheme boundaries. Thus the development of acquisition of marked phonology depends on the acquisition of morphology.

LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Sissevaade eesti lapse varasesse süntaksisse

Airi Kapanen (Tallinna Ülikool)

Kuigi on uuritud, kuidas laps grammatika ehk lausemoodustuse omandab üht ainuõigeks peetavat lähenemist. Üksmeelel ollakse, et täiskasvanu ja lapse grammatika on erinevad ning et suhtlemisel on lapse keele omandamisel oluline roll. Lapse keeleomandamise kohta on praegu aktuaalsed kaks vaadet. Ühe keskmes on verb ja selle ümber koonduvad üksused (Tomasello 2003), teine (Ninio 2011) peab kategooriate kujundamise asemel lapse ülesandeks õppida iseseisvaid leksikaalseid üksuseid ja seda, kuidas need üksused grammatiliselt käituvad

Ettekandes on vaatluse all keeleomandamise mallid lapsekeele varasel perioodil. Analüüsi aluseks on kahe eesti lapse spontaanse kõne lindistused laste vanuses 1;3–1;10. Keskendutakse esilduvate sõnade ja mallide olemasolule.

Varase lapsekeele mallid võib iigitada korduseks, *ka*-sõnaga vormistatud lausungiteks ja perioodiks, mil eelnenuile lisanduvad omadus- ja määrsõnad. Partiklil *ka* kasutamine annab lapsele võimaluse asendada verb, mida ta veel kasutada ei oska.

Korduse kasutamine annab lapsele, kes grammatikat pole veel omandanud, võimaluse moodustada ühest sõnast pikemaid lausungeid. Materjalist nähtub nii korduste kui ka partikliga *ka* moodustatud konstruktsioonide hulga vähenemine, kui laps saab vanemaks ja tema keeleoskus areneb.

LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Phonological awareness of Lithuanian children: case study of non-word repetition test

Egle Krivickaite (University of Kaunas), Ineta Dabasinskiene (University of Kaunas)

Repeating a non-word is not as easy as it may seem and to do it correctly, multiple skills are needed. The non-word repetition task involves a series of cognitive-linguistic processes that include speech perception, phonological encoding, phonological memory and articulation (Bowey 2006). Also it is claimed, that the abilities to repeat a non-word and learn the phonological form of a new word are closely linked (Gathercole 2006).

The aim of this presentation is to demonstrate the pilot results of Lithuanian children's ability to produce non-words. 25 typically developing (TD) monolingual Lithuanian children of 3 age groups: 4;0-5;0, 5;0-7;0, 7;0-9;0 were selected. The present study describes the main differences of the test results between three age groups. The main focus of the study was to investigate children's performance of the word length and word complexity, namely consonant clusters.

The study shows the tendency that test results improve with age: younger children repeat non-words significantly less accurately than older children. Repetition accuracy was found to decline with the number of syllables in all the groups. The results of the complexity demonstrated that all the groups performed significantly better initial clusters than medial clusters, especially in longer words (mostly 4-syllable). The pilot test results with TD children have shown that the length of the word is more complicated task for a child than the complexity of the word.

References

- Bowey, J. A. (2006). Clarifying the phonological processing account of non-word repetition. *Applied linguistics*, 27, 548–522.
- Gathercole, S. E. (2006). Non-word repetition and word learning: The nature of the relationship. *Applied Linguistics*, 27, 513–543.

LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Küsimustest eesti hoidjakeeles: nende roll, struktuur ja pragmaatiline funktsioon

Helen Kõrgesaar (Tallinna Ülikool)

Ettekanne kirjeldab lastele suunatud kõnes esinevaid küsimusi lähtuvalt nende rollist, struktuurist ja funktsioonist.

2012. aastal viidi läbi ühisuurimus (Kazakovskaya jt 2012), kus võrreldi eesti, vene ja leedu 1;8–2;8 vanustele lastele suunatud kõne andmeid. Selgus, et kui vene hoidjakeeles esines tunniajases lindistuses 51,8% küsimusi ja leedu omas koguni 71,9%, siis eesti hoidjakeel koosnes küsimustest vaid 28,8% ulatuses. Kui vene ja eriti leedu hoidjakeel on üles ehitatud küsimustele, siis eesti vanem kasutab peamiselt väit- ja käsklauseid ning hoidjakeel sarnaneb pigem germaani ja romaani kui balti ja slaavi keelte omaga. Seda seisukohta toetavad ka varasemad uurimused (Tulviste 2003, Kazakovskaya ja Balčiūnienė 2011), mille põhjal on teada, et omavahel kultuuriliselt ja geograafiliselt lähedasi, kuid tüpoloogiliselt ja geneetiliselt erinevaid keeli kõnelevad vanemad kasutavad erinevaid vestlusstrateegiaid.

Ettekanne aluseks oleva uurimuse eesmärk on analüüsida veel kord vanema vestlusstrateegiaid, kuivõrd eesti hoidjakeele näidetes ei järgne küsimused alati reaktsioonina millelegi, mida laps teeb või ütleb. Sageli sõnastab vanem ümber iseenda küsimuse jne. Nii võis mainitud ühisuurimusest jääda mulje, et eesti lapsevanem ei paranda ega kasuta kordusi kuigi sageli, kuivõrd hoidjakeele lindistustes jäid liigitamata need küsimused, mis ei järgnenud vahetult lapse lausungile. Võrdluseks võetakse kõrvale viie sama vana lapse ja neile suunatud kõne andmed, et tulemuste põhjal oleks võimalik märksa laiemaid üldistusi teha.

Varasemalt on eesti hoidjakeeles uuritud küsimuste pragmaatilist funktsiooni. Vaatluse all oli 4- ja 7-aastasele lapsele suunatud kõne ning tulemused näitasid, et 4-aastasele lapsele suunatud kõnes esines küsilauseid 50,9% kõigist vanema lausungitest, 7-aastasele lapsele suunatud kõnes aga 3,6%, millest toona tehti järeldused, et küsilauseite rohkus iseloomustab pigem varajase perioodi hoidjakeelt, mil küsimustega on võimalik vestlust suunata ning lapsele uute teadmiste kohta vihjeid anda. (Kõrgesaar 2008)

Kirjandus

- Kazakovskaya, V., Balčiūnienė, I. 2011. Interrogatives in Russian and Lithuanian motherese: Do we communicate with our children in the same way? – *The Journal of Baltic Studies* 2012
- Kazakovskaya, V., Balčiūnienė, I., Kõrgesaar, H. 2012. Ettekanne „Conversational strategies in early childhood: insights into Estonian, Lithuanian and Russian child-directed speech” TLÜ Keeleteaduse päevadel, 17.05.2012
- Kõrgesaar, H. 2008. Hoidjakeelele omastest joontest ning selle dünaamikast. Tallinna Ülikool
- Tulviste, T. 2002. Contextual variability in interactions between mothers and 2-year-olds. – *First Language* 2003, 23: 311

LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Kõnearengu ja lugemisoskuse seos

Kadi Lukanenok (Tallinna Ülikool, Eesti Lugemisühing)

Suuline kõne on üks aluseid, millele toetub kirjaoskuse kujunemine. Lapse kõne arengu tase lugemiseelses eas võimaldab suure tõenäosusega ennustada tema hilisemat lugemisoskust, selle kujunemist ja võimalikke raskusi antud vallas. Uuringute kohaselt on kõige kõrgema ennustamisteguriga järgmised kõnearengu aspektid: kõnearengu iseärasused, fonoloogilised oskused, nimetamisoskus ja tähtede varane tundmine. Märgatavad raskused neis aspektides viitavad lugemisraskuse riskile. (Ahonen jt 2011 Frijters jt 2011, Ramus jt 2013, Scarborough 1998)

Ettekandes käsitletakse üksikasjalikumalt kõiki eelpool loetletud kõnearengu aspekte, tuuakse näiteid ning arutletakse praktiliste ja teaduslike rakenduste üle.

LAPSEKEELE (L1) TÕÕPAJA: Acquisition of time adverbs in Estonian

Sirli Parm (Tartu University)

The general goal of the research was to investigate the development of the temporal system of Estonian speaking children up to seven years of age. Two research methods – corpus analysis and experimental methods – were used in the study.

The development of the acquisition of basic cognitive categories – the categories of space, person, time and number – on both linguistic and non-linguistic conceptual level has been considered very important (Bowerman & Levinson 2001: 3). Therefore, next to the categories of space and person, the development of the category of time is considered one of the most important in the perspective of cognitive development. Previous research has mainly concentrated on the grammatical category of tense but the acquisition of time adverbs, especially the sequential time concepts have also been studied (*c.f.* Clark 1971, Weist 2002). Despite the fact that the acquisition of the category of time has been studied for quite some time in different languages there are only a few studies about Estonian (*c.f.* Argus 2007). Interest in this area of research has recently increased in connection with the study of specific language impairment (*c.f.* Krantz & Leonard 2007). Developmental psychologists study the narratives of past events in the framework of children's conception of time since this creates an important background system for the child's cognitive development (*c.f.* Reese *et al* 1993, Tõugu *et al* 2011).

In my presentation I will concentrate on two questions: 1) in which order do the time adverbs appear in the speech of Estonian children in the beginning of the development of the temporal system and in which sense are the first time adverbs used; 2) which are the connections between the acquisition of the lexical category of time and the grammatical category of tense, in particular: do time adverbs help Estonian children perceive and use tense forms.

References

- Argus, R. 2007. Eesti keele verbi ajamorfoloogia ja aspektilisuse omandamisest. – *Emakeele Seltsi aastaraamat*, 52 (2006), 7–32.
- Bowerman, M., & Levinson, S. C. 2001. Introduction. – M. Bowerman & S. C. Levinson (Eds.). *Language acquisition and conceptual development. (Language, culture and cognition, 3)*. Cambridge: Cambridge University Press, 1–16.
- Clark, E. V. 1971. On the acquisition of the meaning of before and after. – *Journal of Verbal Learning and Verbal Behaviour*, 10, 266–275.
- Krantz, L. R., & Leonard, L. B. 2007. The effect of temporal adverbials on past tense production by children with specific language impairment. – *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 50(1), 137–148.
- Reese, E., Haden, C. A., & Fivush, R. 1993. Mother-child conversations about the past: Relationships of style and memory over time. – *Cognitive Development*, 8, 403–430.
- Tõugu, P. 2012. „Where did we go last weekend?“ Socialization of children through past-event reminiscing in various cultural contexts. (= *Dissertationes Psychologicae Universitatis Tartuensis* 35.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Weist, R. M. 2002. Temporal and spatial concepts in child Language: Conventional and

configurational. – *Journal of Psycholinguistic Research*, 31 (3), 195–210.

LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA (POSTER): Eesti keele verbide omandamisest

Kadri Suurmäe (Tallinna Ülikool)

Eesti keele verbide omandamise kohta leidub üsna mitu kirjutist, nt Vihmani ja Vija (2006) artikkel, mis vaatab verbide omandamist üldiselt, Reili Argus (2008) on kirjutanud verbimorfoloogia omandamisest ning Arguse ja Parmi (2010) artikkel vaatab ajakategooria omandamist. Uuritud on ka leksikaalsemantilisi kategooriaid, nagu aspektilisus (Argus 2006) ja kausatiivsus (Argus 2012, Suurmäe 2012). Verbituletus aga siiani ühegi kirjutise keskmes olnud ei ole. Verbituletus on eesti keeles produktiivne ning kuna verb on lause semantiline ja grammatiline kese, on just verbi omandamine esimese keele omandamises oluline valdkond. Ettekande üldisem eesmärk on kirjeldada eesti keele verbide omandamist vanuses 1;8-3;0.

Eesmärk on vaadelda, missuguseid verbe hakkab laps kasutama kõige varem ning kas see on seotud hoidjakeele sagedustega või pigem muude teguritega, nagu silpide arv, tähendus või morfeemkoosseis. Võib eeldada, et esimesed eesti lapse verbid on eranditult juurverbid. Olulise leksikaalgrammatilise kategooriana omandab laps varakult transitiivsuse, mis võib lapse keelde tulla koos esimeste kausatiivverbidega. Esimesed lapse tuletised ongi just sõnaliiki muutva tuletuse näited (kausatiivid ja faktitiivid). Tegevuse laadi varjundavad ehk modifitseerivad verbiliited omandatakse hiljem ning need on nii lapse kui ka lapsele suunatud kõnes harvad isegi vaatlusperioodi lõpus.

Kirjandus

- Argus, R. 2006. Eesti keele verbi ajamorfoloogia ja aspektilisuse omandamisest. – Emakeele Seltsi aastaraamat, 52, 7–32.
- Argus, R. 2008. Eesti keele muutemorfoloogia omandamine. Tallinna ülikooli eesti keele ja kultuuri instituut. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Argus, R. 2012. Kausatiivsuse omandamisest eesti keeles. Eesti Rakenduslingvistika Ühingu Aastaraamat, 8, 5–20.
- Argus, R., Parm, S. 2010. Eesti keele ajakategooria omandamisest – ajavormid ja ajasõnad. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat, 6, 25–41.
- Brandt, Patrick, Garcia, Marco Garcia 2010. http://books.google.ee/books/about/Transitivity.html?id=tgEUjYYEky0C&redir_esc=y
- Pye, C., Loeb, D. F., Redmond, S. & Richardson, L. Z. 1995. When Do Children Acquire Verbs? – E. V. Clark (Ed.), *The Proceedings of the Twenty-sixth Annual Child Language Research Forum*, 60–70. <http://pyersqr.org/pyestuff/stan94.pdf>
- Suurmäe, K. 2012. Eesti keele kausatiivide omandamine nelja- kuni kuueaastaste laste hulgas. Bakalaureusetöö. Käsikiri Tallinna Ülikooli Eesti Keele ja Kultuuri Instituudis. Tallinn: Tallinna Ülikool.
- Tomasello, Michael, Merriman, William E. 1995. http://books.google.ee/books/about/Beyond_Names_for_Things.html?id=qsiOYvNw1TAC&redir_esc=y
- Vihman, M. M., Vija, M. 2006. The acquisition of verbal inflection in Estonian. In Natalia Gagarina, Insa Gültzow (eds.). *The Acquisition of Verbs and their Grammar: The Effect of Particular Languages*. Studies in Theoretical Psycholinguistics, 33.

Dordrecht: Springer, 269–295.

Wagner, Laura 2006. <http://faculty.psy.ohio-state.edu/wagner/documents/Wagner06.pdf>

LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Eesti lapse sõnavara uurimisest

Tiia Tulviste (Tartu Ülikool)

Lapse kõne arengust täieliku ettekujutuse saamiseks tuleb teada nii tema retseptiivse kui ekspressiivse keele oskust, samuti foneetiliste, morfoloogiliste, semantiliste ja süntaktiliste võimete taset ning sõnavara suurust. Esmalt räägin sellest, miks pakub arengupsühholoogidele erilist huvi just lapse sõnavara uurimine. Teiseks tutvustan meie tööd MacArthuri Suhtlemise Arengu Uurimise testide (CDI) Eesti oludele kohandamisel. Testi täidavad lapse ema-isa 8- kuni 16-kuuliste laste passiivse ja aktiivse sõnavara, 16 kuni 30 kuu vanuste laste puhul aga laste aktiivse sõnavara ja grammatikareeglite valdamise kohta.

Peatun sarnasustel ja erinevustel eesti laste ja inglise keelt rääkima hakkavate laste varases sõnavaras ja grammatikas, mis testide eestikeelsete versioonide väljatöötamisel ja Eesti oludele kohandamisel ilmneseid. Kolmandaks annan ülevaate E-CDI testidega seni saadud huvitavamatest uurimistulemustest.

Kirjandus

- Eriksson, M., Marschik, P.B., Tulviste, T., et. al. 2012. Differences between girls and boys in emerging language skills: Evidence from 10 language communities. *British Journal of Developmental Psychology*, 30, 326–343.
- Schults, A.; Tulviste, T.; Kaljumäe, K. 2013. Eesti laste esimesed sõnad: MacArthuri-Batesi suhtlemise arengu testi tulemused. *Eesti Arst*, 92 (1), 21–27.
- Schults, A., Tulviste, T. & Konstabel, K. 2012. Early vocabulary and gestures in Estonian children. *Journal of Child Language*, 39 (2012), 664–686.
- Tulviste, T. 2007. Variation in vocabulary development among Estonian children as a function of child's gender, birth order, child-care, and parental education. – M Eriksson (Ed.), *Proceedings from the First European Network Meeting on the Communicative Development Inventories*. Gävle, Sweden: University of Gävle, 16–21.

LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Lapse sõnavara suhtlussituatsioon

Pirko Tõugu (Tartu Ülikool), Tiia Tulviste (Tartu Ülikool)

Üks lapse sõnavara uurimise meetod on salvestada lapse loomulikku suhtlemist ema või kaaslastega (Pan 2012). Lapse ja ema ning ka laste omavahelise suhtlemise uurimisel arengupsühholoogias on sõnade hulk või sõnavara mitmekesisus sageli kvantitatiivse muutujana vaatluse all. Näiteks, laste omavahelises suhtlemises on keeleline võimekus (mõõdetuna kasutatud sõnatüvedes) seotud konventsionaalsete reeglite mainimisega laste omavahelises mängus (Tõugu, Tulviste 2010). Samuti on kultuuriti võrdlevates uuringutes näidatud, et kuigi eesti laste sõnade koguhulk mängimise ja raamatu vaatamise ajal on sageli väiksem kui rootsi laste sõnade koguhulk, on nende sõnavara antud suhtlussituatsioonides oluliselt mitmekesisem (Tulviste et al. 2010).

Sõnade hulka suhtluses saab seostada ka lapse temperamendiga: Tartu lasteaedades viidi läbi Idefics uurimus, mille raames vesteldi 270 lapsega minevikusündmustest, kui lapsed olid 4aastased ja uuesti, kui nad olid 6aastased. Vestluses kasutatud sõnade koguhulk ja erinevate sõnade hulk olid 4aastastel lastel seotud nende Reynell'i testi tulemustega (keele mõistmise alaskaala) ja emotsionaalse stabiilsusega. Kui samad lapsed on kuue aastased mõjutavad nii sõnade koguhulka kui ka erinevate sõnade arvu laste varasem erinevate sõnade arv ja nende ekstravertsuse näitaja.

Seega lapse sõnavara hulk suhtlussituatsioonis on seotud tema sotsiaalsete oskuste, kultuurilise konteksti ja temperamendiga. Samuti võib longituudse uurimuse põhjal arvata, et lapse keeleline võimekus peegeldub tema kasutatavas sõnavaras.

Kirjandus

- Pan, B.A. 2012. Assessing vocabulary skills. In E.Hoff (Ed.) *Research Methods in Child Language*, 100–113.
- Tulviste, T., Mizera, L., De Geer, B. & Tryggvason, M.-T. 2010. Cultural, contextual and gender differences in peer talk. *Scandinavian Journal of Psychology*, 51, 4, 319–325.
- Tõugu, P., Tulviste, T. 2010. References to social norms by preschool children and their linguistic expression. *European Journal of Developmental Psychology*, 7(2), 249–264.

LAPSEKEELE (L1) TÖÖPAJA: Early vocabulary development of Estonian children – A longitudinal study

Ada Urm, Tiia Tulviste (University of Tartu, Department of Developmental Psychology)

Estonian children's language abilities were assessed three times, starting at 1.5 years until 3 years of age. The first two assessments, six months apart, consisted of the parents filling out the Estonian adaptation of the MacArthur Bates Communicative Development Inventory: Toddler Form (ECDI-II) (Tulviste, 2007). For the third assessment multiple methods were applied, such as standardized testing (Estonian adaptation of Reynell Developmental Language Scales III) and observational data gathered from the transcripts of different everyday mother-child interactions in the child's home environment. Three different communicative settings were observed – conversations during meal time, puzzle solving and about past events (Urm & Tulviste, 2013).

The main finding of the study was that vocabulary size at 1.5 years is an important predictor of vocabulary size six months later. The size of early vocabulary also predicted vocabulary production, its complexity and mean length of utterances one and a half years later when the children were respectively 3 years old. These results are supported by previous studies, where the individual variation of children's vocabulary has been found to be stable in time and across different assessment methodologies (Bornstein & Putnick, 2012).

Comparing the different conversational settings it was found that expressive vocabulary at 1.5 years was a better predictor of the size of vocabulary used during past-event talk than at mealtime or puzzle solving conversations. These findings suggest that when choosing a method to assess child language abilities in naturalistic conditions based on the child's interactions with their parents, then talking about past experiences might be the more suitable setting for getting a more comprehensive overview of a 3-year-olds vocabulary.

References

- Bornstein, H. M., Putnick, L.D. 2012. Stability of language in childhood: A multiage, multidomain, multimeasure, and multisource study. *Developmental Psychology*, 48(2), 477–491.
- Tulviste, T. 2007. Variation in vocabulary development among Estonian children as a function of child's gender, birth order, child-care, and parental education. – M. Eriksson (Ed.). Proceedings from the First European Network Meeting on the Communicative Development Inventories. Gävle, Sweden: University of Gävle, 16–21.
- Urm, A., Tulviste, T. (in press). Talking about what we are doing and what we have done – assessing lexical development in different communicative settings.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Lexical loans from Estonian language in texts in Russian

Inna Adamson (Tallinn University)

In focus of the report is supervision over features of Russian of modern Estonia. In particular, what words in texts in Russian arose under the influence of Estonian language. As an impulse to it I became both own scientific interest, and a keen interest of the experts, which work is connected with Russian: teachers, journalists, editors, translators. Questions arise about what changes happen in Russian in a situation of a foreign-language environment, language contacts: what distinguishes it from Russian in Russia? After all actually, that a certain circle of realities of the public and social sphere in Estonia is designated in texts in Russian differently, than in Russia. And not only this. In this report we won't consider everything of them, and we will stop only on features of lexicon. The author collected an empirical material from texts of mass media in Russian in Estonia, and also from the researches which have been made in this area (mostly they were made at Tartu University.). On this basis was made the list of the language facts of influence of Estonian language on Russian in Estonia. Here are collected both the stable facts, and translation cases (sometimes not quite correct) from Estonian language into Russian. The last often "feel comfortably" in texts in Russian in Estonia.

Then was done work on verification of the facts: that is actually peculiar to Russian of Estonia, how objective are the estimates of them. Really, not all this facts can be designated to "Estonian Russian". The part from them is peculiar to the Russian which functions outside of Russia, for example, in Germany, USA, Latvia, etc.

For research the author used data of electronic corpuses of Russian. Mainly, National Coprus of Russian and system of databases "Integrum". Corpuses helped to define use frequency of words required in corpus of texts and even time of penetration into texts in Russian under the influence of Estonian language. Corpuses help to see more accurately also, from what language the word got. Also it was succeeded to reveal fragments of texts of the Russian fiction and the Russian regional mass media where can meet Estonian loans. In the latter case information belonged to Estonia therefore existence of such words can be considered in such texts as natural.

Besides, the author of the report is made anonymous questioning of Russian-speaking students of the Tallinn University about an assessment of the facts of influence of Estonian language into Russian. As a result it turned out that they in most cases can't define the facts of Russian not peculiar to Russia. Often they were perceived by respondents as peculiar to Russian, i.e. they feel such facts as natural. Thus, in the report it is offered to present some interesting results of the supervision made during researches stated above.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Vocative Expressions and Terms of Endearment (an attempt of Russian-English contrastive analysis)

Ekaterina Andreeva (St. Petersburg State University)

Ethno-linguistic features can reveal themselves on any level of a language system, including its axeologically universal strata. Contrastive analysis of a pair of languages can show considerable differences as well as similarities in the usage of particular vocabulary items. The main focus is put on the aspect of the language system that can be of interest to both a linguist and an anthropologist, namely, the issue of language-specific ways to address a near and dear one, forms of vocative expressions and terms of endearment (along with their gender markers) used in English and Russian cultures. The research is based on dialogues between loving people selected from English and Russian novels, plays, feature films and TV series.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: What do learning diaries tell about learners of Estonian language? Preliminary analysis

Kristiina Bernhardt (Tallinn University)

Autobiographic narratives are databases of increasing popularity in applied linguistics. Language learning diaries are defined as notes written down by learner on a regular basis over prolonged time about the process of language learning and acquisition. Diary as a introspective resource enables to observe and bring forth the processes and interrelations that would remain unobserved when using other methods, such as interviews and observations (Bailey, Ochsner 1983: 189).

Report presents the preliminary data analysis of language learning diaries of students of Estonian language in Tallinn University, concentrating on subjects most reflected upon in these diaries, and on the differences when comparing the beginning and end of a diary.

In the first part of the report I shall describe the language learning process in Tallinn University and the context in which the studied diaries are described. Second part of the report gives an overview of the diaries observed during the course: in what language are they written, how are they presented and what is their general content. The third part of the report describes four diaries, entries of which were richer than average on content and wording. The last part concentrates on recurring themes in studied diaries, and discusses the perspectives and possible outcomes of the study.

References

- Bailey, K. M., R. Ochsner 1983. A methodological review of the diary studies: Windmill tilting or social science? – K. M. Bailey, M. H. Long, & S. Peck (toim), Second language acquisition studies. Rowley, M.A.: Newbury House, 188–198.
- Kinginger, C. 2004. Alice doesn't live here anymore: Foreign language learning and renegotiated identity. – A. Pavlenko, A. Blackledge (Eds.), Negotiation of identities in multilingual context. Clevedon, UK: Multilingual Matters, 219–242.
- Pavlenko, A. 2007. Autobiographic Narratives as Data in Applied Linguistics. – Applied Linguistics 28/2: 163–188.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: A usage-based approach to loan translations: evidence from Turkish in the Netherlands

Derya Demircay (Tilburg University)

There are many bilingual communities in the globalized world of today. These bilingual communities often use more than one language in their everyday speech events. I have looked at the Turkish community in the Netherlands, focusing on their code-switches and the loan translations from Dutch into Turkish. I have used two methods for my analyses, recordings of naturally occurring speech and acceptability judgment tests. The latter allow me to investigate how frequently Turkish-Dutch bilinguals hear loan translations in their everyday linguistic experiences. This, in turn, allows me to examine how entrenched these constructions are in the competence of these speakers. In my presentation I will go over the analyses and results that the two data sources yielded, to find out if there is a division of labor between loan translations and code-switches. I will also explore the role of semantic specificity as the data suggest that a Dutch model construction is more likely to surface as a loan translation if the words involved belong to basic vocabulary (such as ‘give’ or ‘take’); more specific vocabulary tends to provoke code-switching.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Switching between Estonian Sign Language and Spoken Estonian in a School Environment

Kadri Hein (Tallinn University)

By studying the variables and functions that affect switching (code-switching and code-blending) between Estonian Sign Language and spoken Estonian among bimodal bilinguals (Emmorey et al 2008; Bishop and Hicks 2005) in a school environment, it was found that deaf students at Tallinn Helen's School predominantly code-blended (simultaneously spoke and signed), whereas their peers from the Tartu Hiie School tended to code-switch (stopped speaking and started signing or vice versa). A deaf student's level of switching was influenced most by the interlocutor's level of switching, which highlights the importance of input provided by teachers. Although the most often used function of switching was to emphasise a constituent in a clause, the students also switched to express themselves in an original way (humour, language play) and to attract attention, while the teachers sometimes used code-switching for pedagogical reasons and to side-comment. In cases where it appeared problematic to apply a single function to a switch, a sequential turn-by-turn analysis (Auer 1995) was employed.

References

- Auer, Peter. 1995. The Pragmatics of Code-Switching: A Sequential Approach – Lesley Milroy and Pieter Muysken (eds). *One Speaker, Two Languages: Cross-disciplinary Perspectives on Code-Switching*. Cambridge: Cambridge University Press, 115–135.
- Bishop, Michele; Sherry Hicks. 2005. Orange Eyes: Bimodal Bilingualism in Hearing Adults from Deaf Families. *Sign Language Studies*, 5: 2, 188–230.
- Emmorey, Karen; Helsa B. Borinstein; Robin Thompson; Tamar H. Gollan. 2008. Bimodal Bilingualism. *Bilingualism: Language and Cognition* 11: 1, 2008, 43–61.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Estonian-Latvian bilingual speech

Elina Joenurma (Tallinn University)

The current paper studies Estonian-Latvian bilingual speech and language use in Ainaži which is a small town in the Vidzeme region of Latvia. The town is located near the Estonian border on the site of an ancient Liv fishing village.

Material for the analysis has been collected by recording natural conversation. I interviewed 75 year old Estonian lady who has lived in Ainaži for almost 40 years. She also speaks fluent Latvian. My fieldwork's goal was to find Estonian-Latvian code-switching.

The results show that she speaks Tamian dialect which is spoken both sides of the Bay of Riga, in the north of Courland as well as in the north-west of Vidzeme. The results also show that she uses code-switching. A typical instance of code-switching is where the direction of switching is L2 → L1 i.e. from Latvian to Estonian, but she uses code-switching also in the opposite direction.

References

- Balode, Laimute and Holvoet, Axel 2001. The Latvian language and its dialects. Circum Baltic Languages: Vol. I.
- Verschik, Anna 2008. Emerging Bilingual Speech.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Foreign Languages in Higher Education in Estonia and Latvia: Regulations and Practices

Kertu Kibbermann (University of Latvia / Estonian Institute)

Higher education is a prestigious, international and multilingual domain. On the one hand, using a language as a medium of instruction in higher education shows that the language is well-developed. On the other hand, the international nature of the domain tends to cause favouring of major language. This paper studies the controversy from the viewpoint of the role of foreign languages in higher education in Estonia and Latvia. It analyses the use of foreign languages, mostly Russian and English, in higher education in contrast to Estonian and Latvian. More specifically, it studies the normative regulations of the countries as well as institutions of higher education, and discusses the practices of using foreign languages in Estonian and Latvian higher education establishments. The purpose of the paper is to study comparatively the foreign language policy exercised in higher education in Estonia and Latvia, and explain some similarities and differences between the policies adopted by the two countries. The study is carried out within a larger project, the PhD thesis, on the subject.

The discussion about the role of foreign languages in higher education is based on the definition of language policy by Spolsky (2009). According to him, language policy (which he prefers to call language management) involves (a) official attempts to prescribe language choice and usage (e.g. state language acts), (b) common linguistic practices, and (c) society's beliefs and opinions about what is important in language matters. This paper places Spolsky's definition in the context of foreign language policy in higher education in Estonia and Latvia.

References

Spolsky, Bernard. 2009. *Language Management*. Cambridge: CUP.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Economic and Non-Economic Considerations in the Process of Developing and Spreading a Regional Language: the Case of Latgalian (Latvia)

Sanita Lazdina (Rezekne University College)

Latgale (in the Eastern part of Latvia) with speakers who have Latvian, Latgalian, Russian, Polish or a combination of these languages as their ‘mother tongue(s)’, presents itself as a laboratory for research on intra- as well as extra-linguistic phenomena of individual and societal language contact.

In my presentation I will mostly concentrate on Latgalian and its use in different domains in Latgale nowadays. The main aim is to look at the economic and non-economic value of the Latgalian language. I will focus on its economic value by determining its direct and indirect usage value (Cenoz and Gorter 2009) in the context of the culture and tourism industry. The paper is based on data from Linguistic Landscape research in cities in the region of Latgale which has been supplemented by qualitative data taken from interviews (a data base was created in 2008–2012).

Preliminary results of my research show that in the linguistic cityscape, Latgalian is predominantly used in very short texts (1-5 words). These are mostly symbolic object titles or information related to cultural objects or cultural history, whereas texts with practical functions (e.g. for buying or selling) are rare. From the perspective of the sign authors, there could be two reasons for this: a lack of competence in writing Latgalian, or the image of the assumed readers. Potential readers may not understand written Latgalian, so they might not read the texts until the end if it takes more time and effort to understand the signs.

The analysis of the direct usage value reveals that the use of Latgalian has increased during the past years, in particular on bilingual signs which are related to the cultural industry. These are often rooted in different individual initiatives as an expression of regional identity. The indirect usage value can be seen on food and on publications which contain Latgalian in many different ways. These are, for instance, fridge magnets, T-shirts, CDs, ceramic mugs with inscriptions and similar, or publications for tourists which not only support the tourism industry but simultaneously also contribute to the development of the region.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: English-Estonian code-copying in Estonian blogs

Helin Roosileht (Tallinn University)

The aim of this research is to give an overview of English-Estonian code-copying in blogs. Lars Johansons' code-copying framework is used to analyze the data. By this framework code-copying means that the units and models of the model code (in this case, English) are copied into the basic code (Estonian). Various degree of copying is possible, and according to this copies are described as global, selective or mixed copies.

The data for this research are collected from two types of Estonian blogs: (1) beauty and fashion as the main topic or (2) kept by Estonians living in English-speaking countries, for example U.S., Canada, England. About 100 blog posts were analyzed. This research describes individuals' language use and code-copying is analyzed qualitatively. Quantitative methods are used to get an overview which type of copies are used the most.

In examined blog posts global copies are prevailing, selective and mixed copies appeared less frequently. The most copied type of content words are nouns, but there were also copies of adjectives and verbs. Estonians who live in English-speaking countries copy semantically specific items that refer to new living environment: 'exit', 'streetcar', 'cabel car', 'landlord'; their jobs: 'hostvanemad', 'hostema', 'camp', 'roughneck', 'playdate'; food: 'cheesecake', 'cupcake', 'bagel', 'peanut butter', 'jelly', 'mac and cheese', 'frozen jogurt'. In beauty and fashion blogs words describing fashion and fashion blog specific terms were copied: 'layering', 'look', 'oxblood red', 'military green', 'giveaway', 'OOTD (outfit of the day)'.

References

- Johanson, Lars 1993. Code-copying in immigrant Turkish. Immigrant languages in Europe. – (Eds.) Guus Extra & Ludo Verhoeven. Clevedon & Philadelphia & Adelaide, 197–221.
- Johanson, Lars 2002. Contact-induced linguistic change in a code-copying framework. Language change: The interplay of internal, external and extra-linguistic factors. – Jones, Mari C. & Esch, Edith (eds.) Contributions to the Sociology of Language, 86. Berlin: Mouton de Gruyter, 285–313.
- Praakli, Kristiina 2009. Esimese põlvkonna Soome eestlaste kakskeelne keelekasutus ja koodikopeerimine. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Verschik, Anna 2011. Estonian-Russian code-copying: a preliminary overview. Slavica Helsingiensia, 355–365.
- Verschik, Anna 2012. Keelekontaktide uurimise võlu (ja kasu) – Keel ja Kirjandus, 8–9, 658–673.

SOTSIOLINGVISTIKA TÖÖPAJA: Heritage Yiddish-speakers and learners of Yiddish from Lithuania: a comparative approach

Anna Verschik (Tallinn University)

The paper focuses on production by two different speakers. Informant 1 (I1), a male in his twenties, has acquired Yiddish at home, simultaneously with Lithuanian. He is unable to read or to write Yiddish and has received no formal instruction in the language. Informant 2 (I2), a female of the same age, is of mixed Lithuanian-Jewish origin with Lithuanian as L1, has acquired a reasonable proficiency in Yiddish at Vilnius Summer Programme in the Yiddish Language and Culture as an adult.

There are similarities in production by both informants. All “non-target forms” have been reported in contact linguistics literature. Currently, heritage language acquisition and maintenance has become a rapidly expanding field. Although it is acknowledged in the literature that heritage speakers who are bilingual should be compared to fluent bilinguals (and not monolinguals), the field is dominated by discussions on the failure to produce target forms. Contact linguistics chooses a different approach where “mistakes” are considered as signs of variation and change, caused by cognitive and linguistic restructuring in bilinguals. This leads to the following methodological question: do the mentioned fields deal with completely different linguistic phenomena, partly overlapping phenomena or identical phenomena.